

Vodne poti Kamniško-Savinjskih Alp

Z novo pohodniško karto po Vodnih poteh Kamniško- Savinjskih Alp

Karto dobite v
turistično-
informacijskih
centrih v Kamniku,
Solčavi, Lučah, na
Ljubnem, v
Preddvoru, na
Jezerskem in v
Cerkljah.

Več informacij: <http://kamnik-savinja-alps.com/>

Namesto karte lahko uporabite brezplačno aplikacijo maPZS.

<https://mapzs.pzs.si>

Z brezplačno aplikacijo

maPZS

po Vodnih poteh Kamniško-Savinjskih Alp

 <https://mapzs.pzs.si>

- ✓ 190 km
- ✓ 11 etap
- ✓ 4 reke
- ✓ 3 jezera
- ✓ več kot 100 izvirov
- ✓ več 100 potokov
- ✓ več kot 100 slapov

Več informacij: <http://kamnik-savinja-alps.com/>

Pohodniško karto dobite na TIC-ih v Kamniško-Savinjskih Alpah.

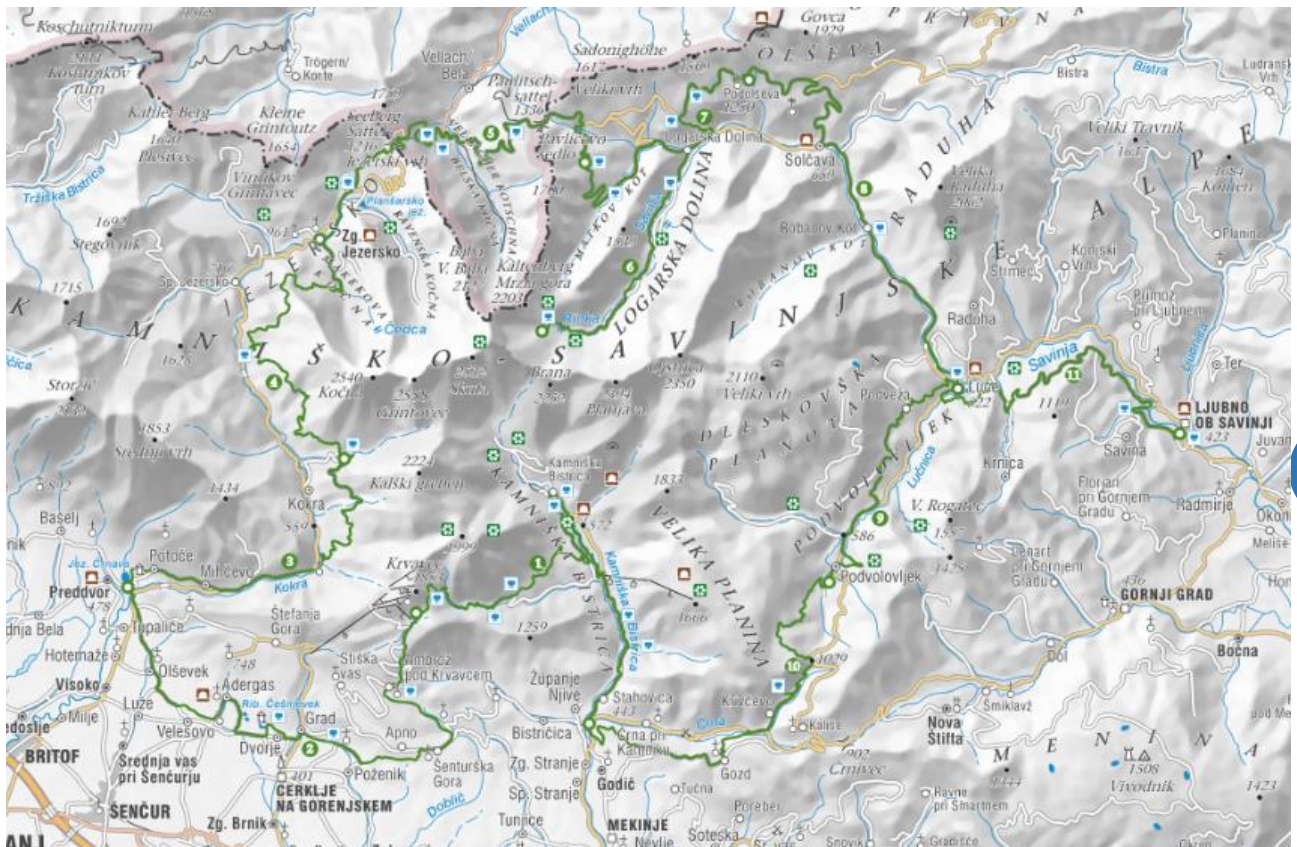

Projekt sodelovanja LAS Mreža vodnih poti v Kamniško-Savinjskih Alpah

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

- 1 TIC JEZERSKO**
T: +386 51 219 282
www.jezersko.info
- 2 TIC PREDDVOR**
T: +386 40 606 091
www.visitpreddvor.si
- 3 ZAVOD ZA TURIZEM CERKLJE**
T: +386 4 28 15 822
www.visitcerklje.si
- 4 TIC KAMNIK**
T: +386 31 388 324
www.visitkamnik.com
- 5 TIC SOLČAVA - CENTER RINKA**
T: +386 3 839 07 10
www.logarska-solcavsko.si
- 6 TIC LUČE**
T: +386 3 839 35 55
www.visitluce.si
- 7 TIC LJUBNO**
T: +386 3 838 14 92
www.facebook.com/TICLjubnoObSavinji

Vodne poti Kamniško-Savinjskih Alp

3

Karta je izdelana v okviru operacije sodelovanja LAS »Mreža vodnih poti Kamniško-Savinjskih Alp«.

Naročniki: LAS Srce Slovenije, LAS Zgornje Savinjske in šaleške doline, LAS Gorenjska košarica, LAS Spodnje Koroške (Avstrija)

Zasnova vodnih poti: dr. Rajko Slapnik, Vido Kregar, Barbara Strajnar, Marko Petek, Marko Slapnik

Strokovne podlage in analize vodnih virov: dr. Rajko Slapnik, Vido Kregar

Snemanje tras in priprava podatkov: Marko Petek, Andrej Stritar

Zasnova vsebin in besedila: Marko Slapnik

Avtor karte: Geodetski inštitut Slovenije

Fotografije: Primož Šenk, Tomo Jeseničnik, Jošt Gantar, Marko Petek, Marko Slapnik, arhivi TIC v KSA

Produkcija: GEAart d.o.o. in Natur-Etno Alp

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

Za vsebino informacij je odgovoren izvajalec. Organ upravljanja, določen za izvajanje Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020, je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

PRIVOŠČITE SI POŽIREK KVALITETNE IZVIRSKE VODE OB VODNIH POTEH KAMNIŠKO-SAVINJSKIH ALP

Voda je bogastvo! Kamniško-Savinjske Alpe so naravni vodni stolp, ki s kvalitetno vodo oskrbuje okoliške prebivalce. Žal pa ljudje čisto gorsko vodo onesnažujemo že v njenem povirnem območju.

V projektu Mreža vodnih poti v Kamniško-Savinjskih Alpah so strokovnjaki izvedli večkratne fizikalno kemijske, mikrobiološke in biološke **analize 55 vodnih virov** na območjih LAS Srce Slovenije, LAS Gorenjska košarica in in LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline.

Z namenom, da se domačini zavemo našega vodnega bogastva, ki naj ga cenijo tudi obiskovalci naših krajev, je bila zasnovana krožna Vodna pot okoli Kamniško-Savinjskih Alp.

Ta daljinska pohodniška pot poteka ob rekah, jezerih, izviri in slapovih. Iz doline Kamniške Bistrice se vije pod Krvavcem in po dolini do jezera Črnava v Preddvoru ter po po stari tovarni poti go gorniške vasi Jezersko. Na avstrijski strani se spusti v Belsko Kočno in preko Pavličevega sedla v Logarsko dolino. Med izviri v Podolševi nas pripele do reke Savinje in ob njej privijuga do Luč. Razkrije vodni svet Podvolovljeka in nas pod Veliko planino popelje čez Kranjski rak v Stahovico. Dodatna etapa omogoči dostop peš ali s kolesom z Ljubnega ob Savinji mimo gorskih kmetij v gorniško vas Luče.

Vodne poti Kamniško-Savinjskih Alp vodijo med izviri kvalitetne pitne vode po obstoječih poteh in ponujajo celo vrsto zanimivosti. Privoščite si vandranje med izviri, potoki, slapovi, jezeri in rekami, da začutite bogastvo voda Kamniško-Savinjskih Alp.

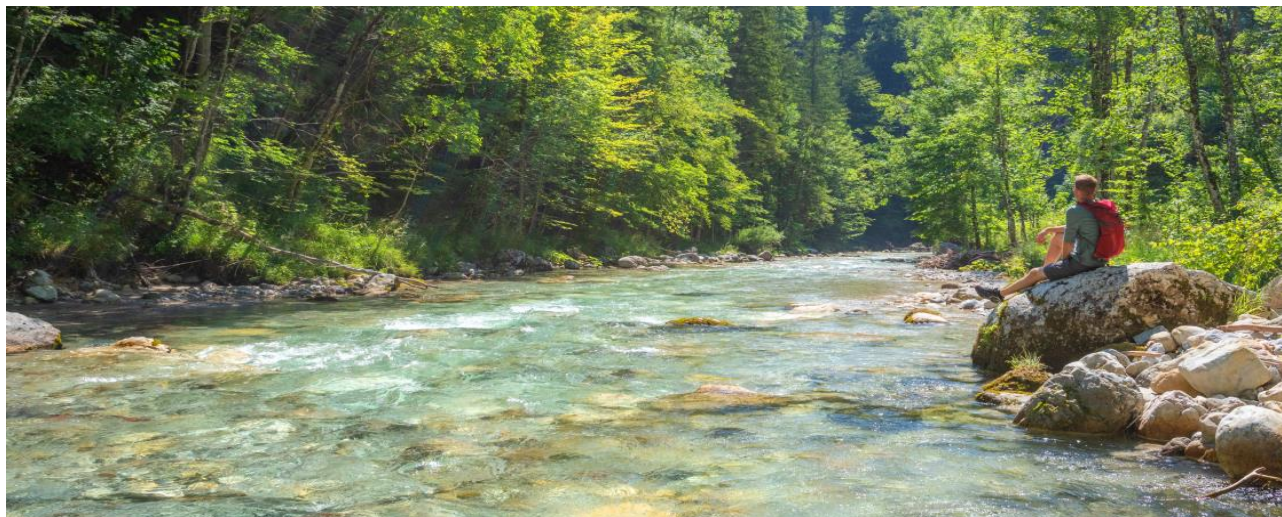
Zajemite čisto, bistro vodo naravnost iz izvira in prisluhnite vodnim zgodbam, ki razkrivajo skrivnosti območja.

190 km dolgo pot prehodimo v 11 dnevnih etapah s povprečno dolžino dobrih 17 kilometrov.

Sprehodite se po vodnih poteh z mobilno pohodniško aplikacijo maPZS, ki si jo lahko brezplačno prenesete na telefon s spletne strani mapzs.pzs.si. Traso poti imate tako ves čas ob sebi na svojem telefonu.

Trasa poti je predstavljena tudi na novi pohodniški karti Vodne poti Kamniško-Savinjskih Alp, ki jo lahko dobite v turistično-informacijskih centrih v Kamniku, Solčavi, Lučah, na Ljubnem, v Preddvoru, na Jezerskem in v Cerkljah.

Več informacij o pohodniški poti najdete na spletni strani www.ksalps.com, o kvalititi vodnih virov pa na <https://jamarji-jkkamnik.si/mreza-vodnih-poti-v-kamnisko-savinjskih-almah/>

Ob Kokri (Foto: Jošt Gantar, arhiv TIC Preddvor)

Etapa 1 Stahovica–Kamniška Bistrica–Kriška planina pod Krvavcem

Za občutek divjine in zelene globine

Izhodišče: Stahovica (46.265383, 14.603150)

Cilj: Kriška planina (46.294100, 14.534850)

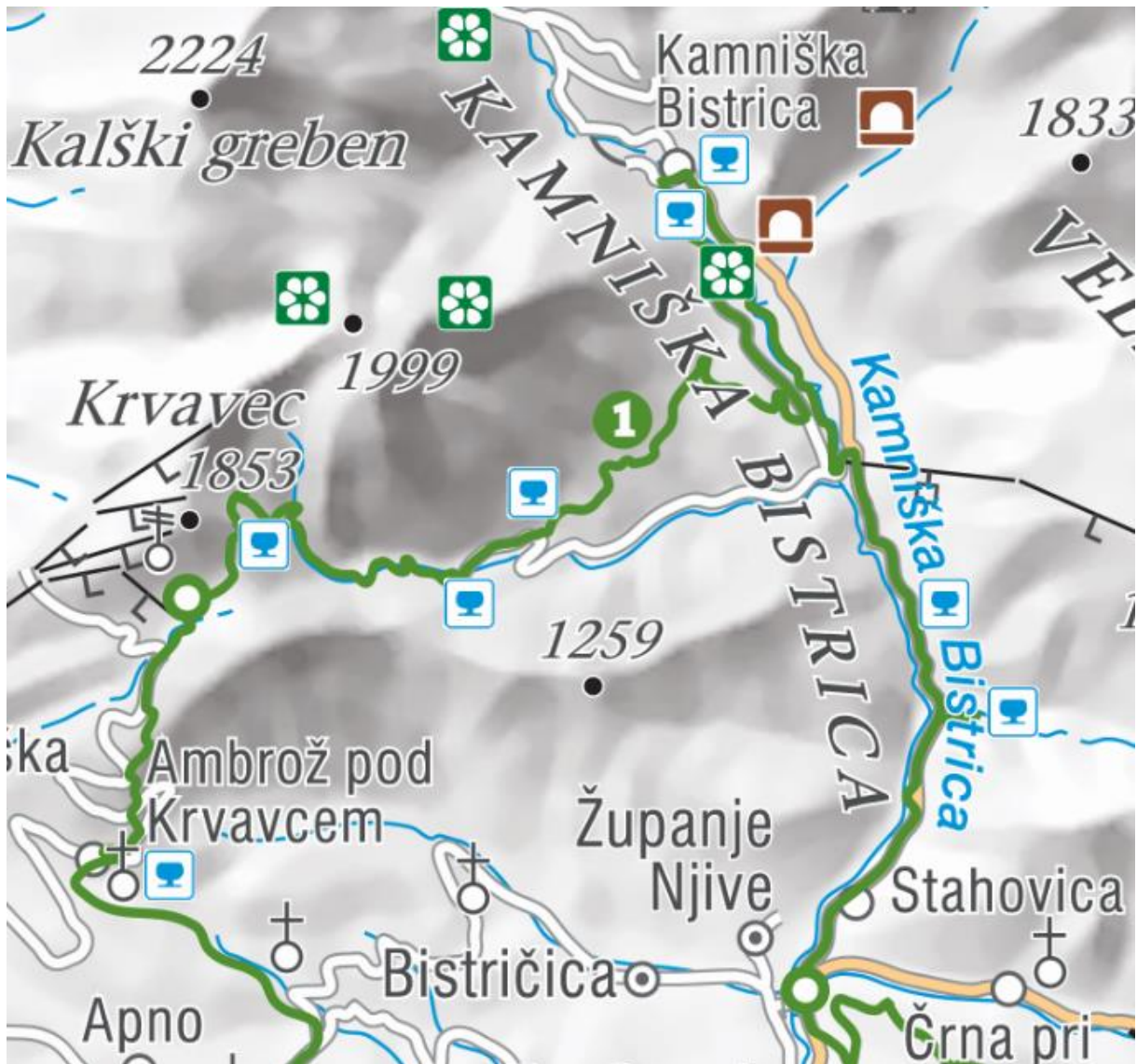
Razdalja: 22 km,

Čas hoje: 6 - 7 h

Vzpon: 1430 m

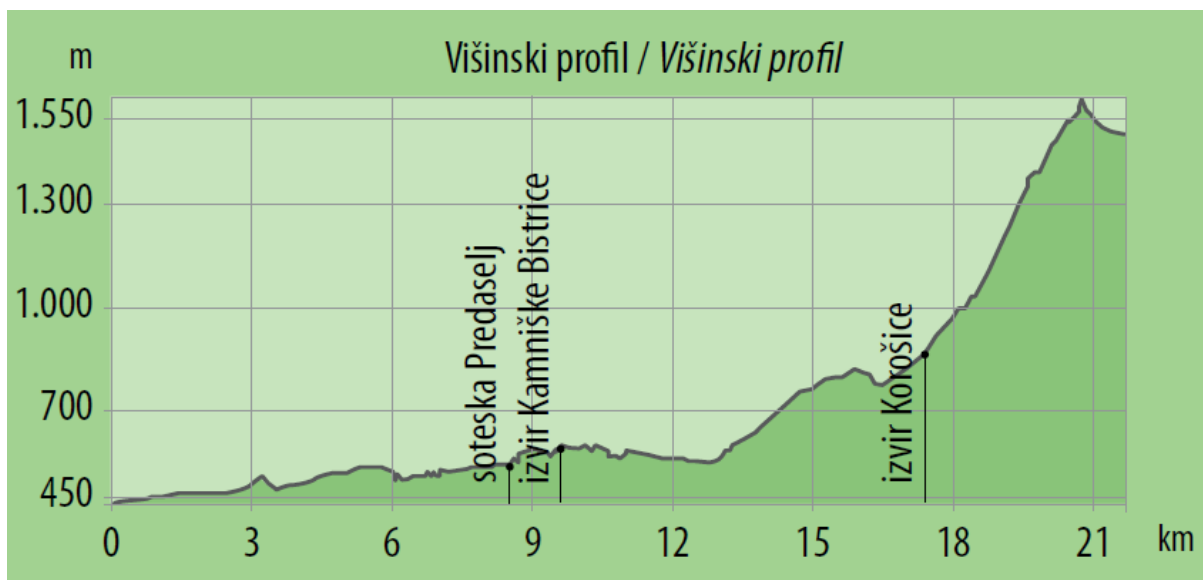
Spust: 350 m

5

Privoščite si požirek kvalitetne izvirske vode!

Ob analiziranih izvirih s pitno vodo so nameščeni kovinski lončki. S pomočjo QR kode na lončku lahko preverite kvaliteto vode ob zadnji analizi.

Opis trase:

Začetek obhodne, krožne Vodne poti Kamniško-Savinjskih Alp je v Stahovici na avtobusni postaji ali parkirišču pred tovarno Calcit. Po pločniku gremo najprej mimo tovarne Calcit in mimo kamnoloma.

Tam lahko nadaljujemo po **Kožejevi poti**, ki pohodnike ob Kamniški Bistrici pripelje do izvira. A, kdor želi okusiti zelo kvalitetno izvirsko vodo, se bo **sprehodil naprej ob glavni cesti do Konjskega potoka**, ki priteče v Kamniško Bistrico izpod Kisovca in Male planine. Tam, na ovinku pred »Dedkovim pruhom«, zavijemo z glavne ceste desno v Konjsko dolino, do **izvira pri strelišču**. V okusu kvalitetne pitne vode začutiš svežino gora. Vrnemo se na glavno cesto in se namenimo proti toku Kamniške Bistrice. Po slabem kilometru hoje nas ob cesti z **obzidanim koritom** osveži še ena kvalitetna voda, ki pa je v poletnih mesecih občasno mikrobiološko oporečna.

Po cesti se sprehodimo do parkirišča pod Kraljevim hribom in pred spodnjo postajo žičnice za Veliko planino zavijemo levo na makadamsko cesto in preko mostu. Tam se pridružimo Koželjevi poti, prečkamo **potok Korošica**, ki se tu izliva v **Kamniško Bistrico**, in sledimo poti proti toku Kamniške Bistrice.

V dolini Kamniške bele je izvir pod Kopo, mimo katerega vodi planinska pot do slapa Orglice in na Presedljaj – lep izlet za kdaj drugič. Tokrat pa nadaljujemo **po Koželjevi poti do soteske Predaselj**. Čudovita soteska navdušuje s svojo divjostjo in z zeleno globino reke – zdaj vem, zakaj ji pravijo zelena os regije. Navdušujejo tudi zgodbe o nekdanjem izkoriščanju vodne sile za spravilo in plavljenje lesa, za pogon žag, mlinov in elektrarn.

Preko naravnega mostu pridemo do Firštove ali Knežje mize o kateri je že J.V. Valvasor zapisal: »Niže spodaj stoji kamnita plošča, na kateri obedujejo deželni knezi, kadar so v Bistrici na lovu.«

Naprej sledimo smerokazu po cesti in gozdni poti ne levem bregu reke **do Malega izvirka**. Zelo kvalitetna pitna voda nas vabi na krepčilen požirek. O dolgotrajni kvaliteti vode pričajo mali izvirski polži, ki jih vajeno oko hitro opazi, za večino obiskovalcev pa so male pikice pač sestavni del kamnov v povirju. Življenjski prostor teh bioindikatorskih vrst polžkov je že zelo dolgo tesno povezan s čisto podzemno vodo.

Naprej nas vodi ozka pot skozi gozd, **do izvira Kamniške Bistrice**. Jezerce pod izvirom vabi s svojo žlahtno zeleno barvo. Stopimo do izvirov, ob najmočnejšem nas čaka kovinski lonček za požirek kristalno čiste gorske vode. Druge dobrote pa nam postrežejo v bližnjem planinskem domu.

Sprehodimo se nazaj preko mostu in desno čez Kamniško Bistrico, do piknik centra Pri Jurju in Plečnikovega dvorca. Markirana planinska pot nas povabi navzdol ob reki po njenem desnem bregu. Iz

Vodne poti Kamniško-Savinjskih Alp

studencev pod Mokrico so zajemali vodo za kralja, kadar je bil tu na lovu ali na oddihu, zato se je do današnjega dne ohranilo ime **Kraljevi studenci**. Ti so dandanes bolj kot kadarkoli prej vredni »kraljeve« in naše pozornosti.

Naprej sledimo gozdni poti ob Bistrici, nato makadamski cesti do lovske kočice na Brsnikih in od tam po cesti navzgor. Kmalu pridemo do močnega izvira **nad Gradiščem** in naprej po cesti **do izvira Korošice**, ki je pod cesto poleg mosta. V bregu, nad izviri v dolini Korošice, je paleontološko najdišče Medvedja jama.

Na serpentinah na Markovi ravni s ceste zavijemo na označeno planinsko pot, ki nas pripelje do **izvira Za Vrati** in naprej do Kriške planine. Poleti se tod okrog sliši mukanje živine, pozimi pa smučarski živ-žav. Planšarija Pr Florjan je odprta za vse, tudi za nas.

Fotografije s poti:

Jezerce pod izviro Kamniške Bistrice (foto: Marko Slapnik)

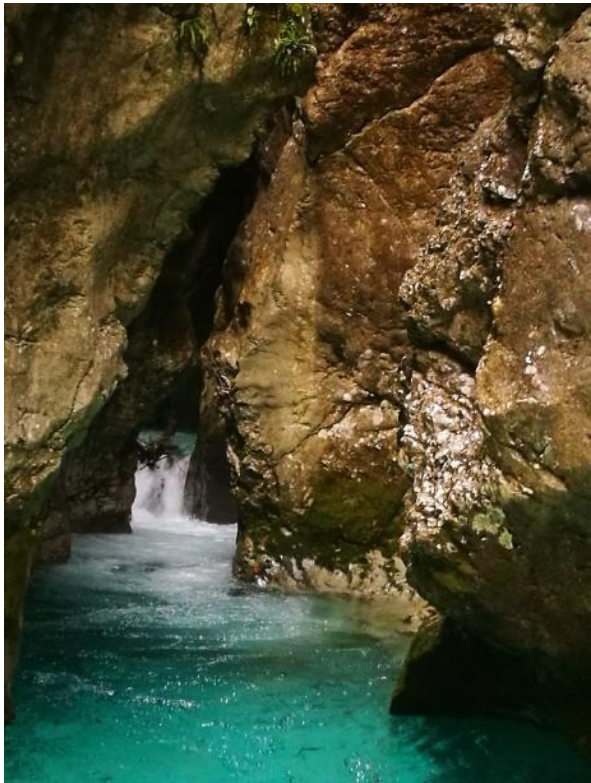
Vodne poti Kamniško-Savinjskih Alp

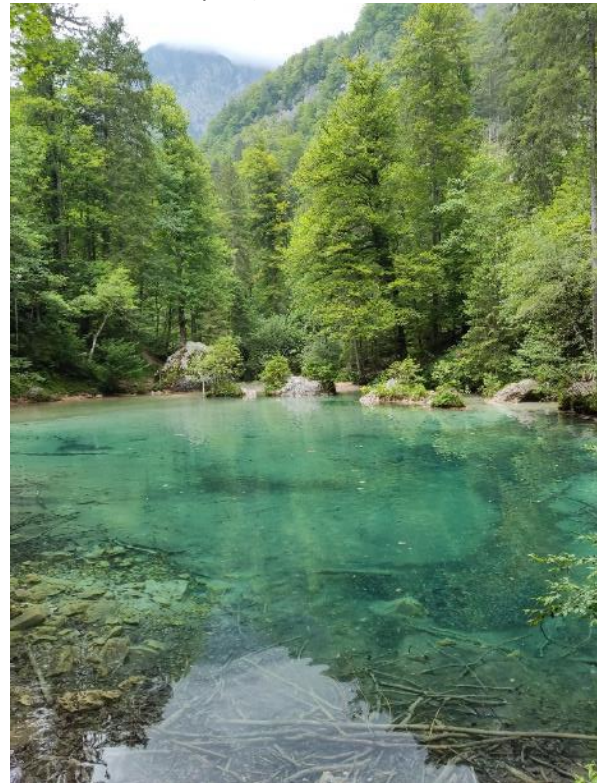
Soteska Predaselj (foto: Marko Slapnik)

Okušanje vode v soteski Predaselj
(foto: Marko Slapnik)

Soteska Predaselj (foto: Marko Slapnik)

Jezerce pod izvirov Kamniške Bistrice
(foto: Marko Slapnik)

Kje jesti?

Na začetku te etape in med potjo lahko najdete restavracije v Stahovici in Kamniški Bistrici na: <https://www.visitkamnik.com/sl/kulinarika>, (na primer: EkoResort, Gostilna Uršič, Dom v Kamniški Bistrici, Pri Jurju, Kraljev hrib) proti koncu etape pa na Kriški planini pod Krvavcem <https://www.visitcerklje.si/sl/kulinarika>

Kje spati?

Priporočamo predhodno rezervacijo za prenočevanje. Informacije o nastanitvah na začetku prve etape najdete na: <https://www.visitkamnik.com/sl/namestitve>

Na cilju prve etape lahko nastanitev rezervirate s pomočjo informacij na Kriški planini pod Krvavcem: <https://www.visitcerklje.si/sl/nastanitve>

Točke ob poti:

Izvir v dolini Konjske

V dolini Konjske je strelišče in takoj za streliščem je na severni strani nakazan graben v katerem izpod skal priteka voda. V primerjavi s potokom je ni veliko, je pa izvir zanimiv tako zaradi lege kot tudi zaradi kvalitete vode. Razlogi za izvir v dnu doline geološko sicer niso prav jasni, biologi pa ob njem zlahka najdejo male izvirske polžke, ki s svojo prisotnostjo potrjujejo, da je voda v tem izviru že zelo dolgo čista in kvalitetna.

V vodi v izvirnem delu potoka živi vrsta majhnih, do 2 mm velikih polžkov iz družine Hydrobiidae. Hišice, velikosti do 1,5 mm pripadajo Šmidovi bitineli *Bythinella opaca* (Gallenstein, 1848). Je bioindikatorska vrsta, ki slabo prenaša onesnaženo vodo.

Izvir ob cesti v Kamniško Bistrico

Med Predkonjsko in spodnjo postajo žičnice na Veliko planino je na vzhodni strani ob cesti obzidano korito. Vanj je napeljana voda, ki izvira višje v bregu in se združuje v hudourniški strugi. Voda na tem koritu ob cesti je odžejala že veliko pohodnikov in kolesarjev, marsikdo jo natoči tudi za domov. V poletnih mesecih je, zaradi obljudenosti Velike planine, pogosto mikrobiološko oporečna.

Mali izvirek

»Mali vir« izvira v moreni, skozi katero si je miren potok izboril pot preko ravnine. Izpod smrek in skal priteče voda v več izvirih, ki se združijo v idiličen počasi tekoč potok. Po kakih 400 m se z brzicami izlije v Kamniško Bistrico prav na vhodu v sotesko Predaselj.

V vodi v izvirnem delu potoka živita dve vrsti majhnih, do 2 mm velikih polžkov iz družine Hydrobiidae. Manjše hišice, velikosti do 1,5 mm, pripadajo mali močvirnici (*Belgrandiella kuesteri* (Boeters, 1970)), večje pa Šmidovi bitineli (*Bythinella opaca* (Gallenstein, 1848)), ki sta bioindikatorski vrsti. Njun življenjski prostor je pogojen s čisto podzemno vodo v izvirnih delih potokov.

Soteska Predaselj

Vode Bistrice že milijone let vrezujejo ozko strugo v skale, morene in grušč. Lep primer takega vrezovanja so skoraj 40 metrov globoka korita v soteskah Veliki in Mali Prédaselj. Reka Kamniška Bistrica in njena dolina sta s svojo lepoto že od nekdaj sloveli daleč naokoli.

Aprila 1564 je prijahal tjakaj celo sam nadvojvoda Karel II., se udeležil lova in obedoval pri Prédaslju. Hvaležni Kamničani, ki jim je potrdil stare pravice, so tam v spomin postavili Firštovo (ali Knežjo) mizo.

Med znanimi obiskovalci je bil tudi mladi kranjski plemič, naravoslovec Franz Hohenwart, ki se je leta 1793 namenil na Planjavo. Vodil ga je lovec Spruk, ki ga je najprej preizkusil na naravnem mostu Vélíkem Prédaslju. Šele, ko se je toliko okorajžil, da je šel čezenj in se odvadil vrtočlavice, je bil pripravljen za pot.

Po Kamniški Bistrici so nekdaj plavili hlode. Najbolj težavno je bilo plavljenje skozi ozko globoko sotesko v Velíkem in Malem Prédaslju. Kadar so se hlodi med plavljenjem zagostili v koritasti soteski, so lahkega in spretnega plavca navezali na vrv in ga spustili nad reko. To je bilo smrtno nevarno početje. Ko je z »akom« (kavljem na dolgem ročaju) sprostil zagosten les, so ga morali hitro dvigniti, da ga ne bi poškodovali težki hlodi, ki so imeli v deroči vodi soteske še posebno moč. Pa vendar so starejši plavci včasih, na vrv navezanega začetnika po opravljenem delu dvignili nad hlode, nato pa za šalo še malo namočili v ledeno mrzlo vodo.

Hudourniški potoki izpod Kamniških planin so v preteklosti že večkrat pokazali svojo moč. Po hudem deževju so se ob visoki vodi leta 1890, pod naravnim kamnitim mostom, imenovanem Mali Prédaselj, hlodi tako zagostili, da jih niso mogli več sprostiti. Nastala je pregrada, čez katero je padal 12-metrski slap, v dolini med obema soteskama pa je nastalo jezero.

Kamniška Bistrica je že od leta 1911 gnala turbine elektrarn, po drugi svetovni vojni pa so oblastniki – ki niso vedeli, da pregrada ni zanesljiva, ker ni naravna, kamnita – sklenili tudi v Prédaslju zgraditi tri pregrade za hidroelektrarno. Postavili so že barake za delavce, a so tik pred izvedbo namero opustili. Verjeli so strokovnjakom, ki so trdili, da skala tu ni dovolj trdna. In res je kmalu zatem, oktobra 1952, pregrada v močnem neurju popustila. Jezero je odteklo in spet se je pokazal naravni most v Malem Prédaslju.

Izvir Kamniške Bistrice

je največji izvir v Kamniško-Savinjskih Alpah. Na južni strani gorovja se lahko, po enostavni razlagi, izteka polovica vseh padavin, ki na tem območju padejo na zemeljsko površje. Izvir je zajezen v majhno izvirno jezerce, voda pa odteka preko jezua. Jezerce napajajo dotoki iz treh smeri, vsi pa imajo relativno visoko (nadmorsko) zaledje, zato je temperatura izvirske vode le malo čez 5 stopinj Celzija.

Vse, v okviru projekta Mreža vodnih poti Kamniško-Savinjskih Alp, opravljene analize potrjujejo, da spada voda iz teh izvirov med zelo kvalitetne pitne vode. Tudi poleti je, zaradi le minimalne okuženosti z mikroorganizmi, primerna za pitje.

Janez Vajkard Valvasor je o Kamniški Bistrici zapisal, da je pri izviru njena voda tako mrzla, da ne moreš držati roke v njej tako dolgo, da bi odmolil očenaš.

Kraljevi studenci

Kraljeve studence predstavljajo trije izviri pod Mokrico. Izvirom pravijo tudi Studenci ali v Studencih, ker prihajajo iz morene oziroma pobočnega nasutja tik nad strugo Kamniške Bistrice. Jamarji so z barvanji podzemnih vod ugotovili, da prihaja ta voda iz Mokrice in Kalc, to je gorovja zahodno in severozahodno od izvira.

Nekdaj, ko so še nameravali graditi elektrarno v Predaslju, so na spodnjem izviru naredili leseno zajetje za zajemanje vode za potrebe graditeljev. Srednji izvir v poletnih mesecih skoraj povsem presahne, zgornji, tretji izvir pa ima vedno majhen pretok in po pripovedovanju domačinov najboljšo vodo v dolini Kamniške Bistrice.

Kvaliteto pitne vode potrjujejo tudi rezultati opravljenih analiz. Voda pa je v poletnih mesecih (julij, avgust) lahko minimalno okužena z mikroorganizmi, katerih koncentracija ni nevarna in je tudi takrat primerna za pitje.

Raziskovalci so odkrili dve bioindikatorski vrsti izvirskih polžkov le ob najmanjšem izviru, saj jim tam počasnejši tok vode omogoča obstoj. Do 1,5 mm velike polžje hišice pripadajo mali močvirnici (*Belgrandiella kuesteri* (Boeters, 1970)), večje pa Šmidovi bitineli (*Bythinella opaca* (Gallenstein, 1848)).

Odkritje njunega življenjskega prostora potrjuje, da je podzemna voda v izvirnih delih teh potokov že zelo dolgo čista in kvalitetna.

Izvir nad Gradiščem

Nad gozdno cesto, ki pelje od Brsnikov pod Mokrico v dolino Korošice, je nad cesto precej močan izvir. Med Gradiščem in Mokrico je sedlo, tam, kjer se začne cesta spuščati, priteče voda iz skalnega pobočja na stiku z nasipom (plazom). Morda je tam tudi zakrit stik med mlajšim in triasnim apnencem. Voda priteka na dan v več izvirkih, ki se zberejo v obcestnem jarku. Okolica je gosto poraščena z zelišči, kar daje izviru specifično obliko.

Analizirane kemijske vrednosti uvrščajo vodo med zelo kvalitetne pitne vode. Mikrobiološke analize pa so pokazale minimalno prisotnost bakterij *Escherichia coli* in nekoliko povečane vrednosti koliformnih bakterij. Voda je v poletnih mesecih lahko delno okužena z mikroorganizmi, vendar koncentracija ni nevarna ljudem, ki nimajo znakov preobčutljivosti.

11

Izvir potoka Korošica

V dolini pod Markovo ravnijo se v grabnu pojavi stalen izvir vode. Priteka izpod, z mahovi obraslih, kamnov v strugi. Voda je vedno hladna in osvežujoča. Mimo izvira je speljana stara planinska pot, s ceste pa se je treba spustiti do njega. Potok Korošica od tod do izliva v Kamniško Bistrico več ne presahne. V bregu, nad izviri v dolini Korošice, se nahaja paleontološko najdišče Medvedja jama.

Analizirane kemijske vrednosti uvrščajo vodo med zelo kvalitetne pitne vode. Mikrobiološke analize so pokazale minimalno prisotnost bakterij *Escherichia coli* in nekoliko povečane vrednosti koliformnih bakterij. Voda je v poletnih mesecih lahko delno okužena z mikroorganizmi, vendar njihova koncentracija ni nevarna ljudem, ki nimajo znakov preobčutljivosti.

Izvir potočka Za vrati

Visoko v dolini Korošice, med Mokrico in Kamniškim vrhom leži pod Krvavcem na vzhodni strani manjša uleknina. Tam sta pastirska in lovska koč. Pod njima so v grabnu, po katerem po dežju teče potoček, domačini našli točko, v kateri na površje vedno priteče vsaj malo vode. Tam so postavili korito, v katerega priteče voda iz izvira po lesenem žlebu.

Analizirane kemijske vrednosti uvrščajo vodo med zelo kvalitetne pitne vode. V poletnih mesecih je lahko voda delno okužena z mikroorganizmi, katerih koncentracija pa ni nevarna ljudem, ki nimajo znakov preobčutljivosti.

Več informacij o kvaliteti vodnih virov v Kamniško-Savinjskih Alpah najdete na spletni strani Jamarskega kluba Kamnik: <https://jamarji-jkkamnik.si/mreza-vodnih-poti-v-kamnisko-savinjskih-alpah/>

Etapa 2 Kriška planina – grad Strmol – Olševек – Preddvor

Prelepa Gorenjska in njene vode

Izhodišče: Kriška planina, (46.294322, 14.536405)

Cilj: Preddvor, Črnava (46.302484, 14.427428)

Razdalja: 21,7 km

Čas hoje: 6,5 h

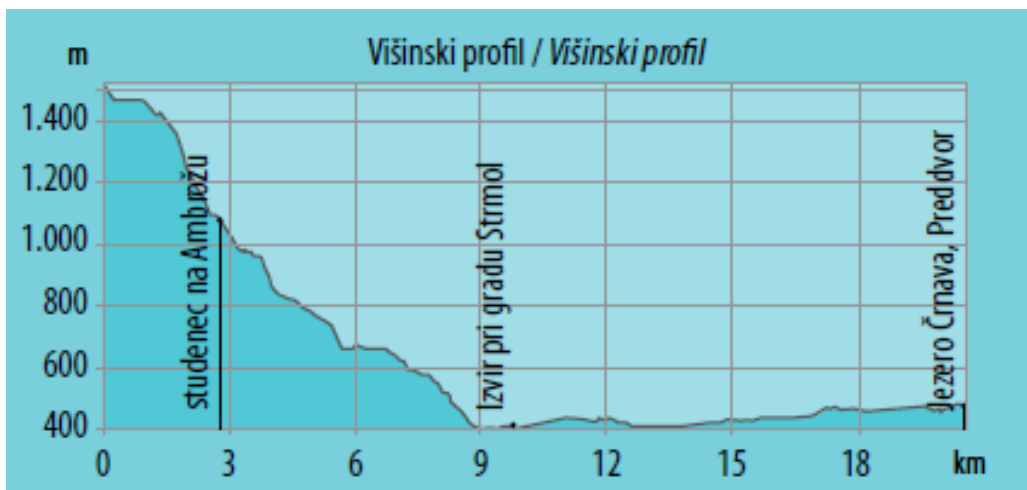
Vzpon: 187 m

Spust: 1223 m

Privoščite si požirek kvalitetne izvirske vode!

Ob analiziranih izvirihi s pitno vodo so nameščeni kovinski lončki. S pomočjo QR kode na lončku lahko preverite kvaliteto vode ob zadnji analizi.

Opis trase:

S **Kriške planine** se po planinski poti spustimo mimo planine Jezerca do **Ambroža pod Krvavcem**. Tu ti ob pogledih srce kar samo zapoje znano avsenikovo vižo: »Prelepa Gorenjska, ponos si mi ti / kdorkoli te vidi, te znova želi! / Gorovja, planine in bistre vode, zelene doline povsod te krase.«

Poleg **cerkve Sv. Ambroža** je ob kapelici bogat **izvir**, ki danes služi predvsem napajanju živine. Občasno se z njegovo kvalitetno vodo odžejamo tudi pohodniki. Nekdaj pa so lahko zaradi njega tu postavili mogočno kmetijo. Na njenem posestvu je danes gostilna pri Ambrožarju, pohodnikom za okrepčilo, počitek in razvajanje.

Cilj in gravitacija nas vlečeta navzdol po planinski poti in cesti do **Šenturške gore**, kjer se nam od cerkve, vasi ali bližnje turistične kmetije spet odpirajo lepi pogledi proti Gorenjski, pobočjem Krvavca in okoliškim goram. Do doline nadaljujemo po desni planinski poti, prečno po pobočju pod Krvavcem, in nato po kolovozu, pred Poženikom pa jo mahujemo desno do **Pšate**. Podzemni tokovi vode izpod Krvavca pokukajo na plano v kraškem izviru Pšate, do katerega pridemo preko dvorišča kmetije. Domačini že dolgo čislajo to vodo in pri izviru polnijo posode. Majhni vodni polži v tem izviru sicer pritrjujejo nekdanji kvaliteti vode, podobno tudi kemijske analize, vendar se mikrobiološki parametri z njimi ne strinjajo in vsaj poleti strokovnjaki pitje vode odsvetujejo. Izvir potoka Pšata nudi s svojo konstantno temperaturo vode skozi vse leto ugodne razmere za uspešno proizvodnjo iker in mladice postrvi.

Pot nadaljujemo pod obronki Grajskega hriba, prečkamo rečico Reko in se v Dvorju usmerimo proti **gradu Strmol**, ki spada med državne protokolarne objekte. Tam na vzhodni strani najdemo izvir nad majhnim jezercem. Izvirski vodi kemijske in mikrobiološke analize kažejo odličnost, dodatno pa prepričajo tudi radiestezijske meritve energije vode, ki kažejo izjemno visoke vrednosti.

Vodna pot nas vodi naprej po cesti, mimo **ribnika Češnjavek**. Med postankom ob ribniku bomo morda priča letalskim vragolijam velikega studenčarja, zavarovanega kačjega pastirja. Od tam se lahko podamo v Adergas in si ogledamo romarsko cerkev in samostan. Nato pa se podamo v Preddvor. Tja nas lahko pripelje ravninska cesta skozi Olševek in Tupaliče, lahko pa se odločimo za bolj zanimivo pot preko Štefanje Gore in Možjance, do jezera Črnava oziroma do Preddvora, kjer najdemo okrepčilo in prostor za prenočitev.

Fotografije s poti:

Sprehod nad dolino (foto: Marko Petek)

Ribnik Češnjevok (arhiv Zavod za turizem Cerklje)

Kje jesti?

Na začetku te etape in med potjo lahko informacije o restavracijah najdete na: <https://www.visitcerklje.si/sl/kulinarika>, proti koncu etape pa v Preddvoru in okolici <https://www.visitpreddvor.si/si/nactuj-obisk/kulinarika/>

Kje spati?

Priporočamo predhodno rezervacijo za prenočevanje. Informacije o nastanitvah na začetku druge etape najdete na: <https://www.visitcerklje.si/sl/nastanitve>, na cilju druge etape lahko nastanitev rezervirate s pomočjo informacij na: <https://www.visitpreddvor.si/si/nactuj-obisk/namestitve/>

Točke ob poti:

Zajetje studenca na Ambrožu

To je eden od bolj atraktivnih izvirov daleč naokrog. Ob izviru so, visoko na pobočju, postavili kmetijo, ki je bila toliko uspešna, da je zgradila lastno cerkev. Izvir je pod kapelico, ki stoji v bližini cerkve. Sedaj služi predvsem za napajanje živine, kmetija se oskrbuje z drugo vodo.

Kemijske analize potrjujejo kvaliteto pitne vode. Zaradi občasne prisotnosti bakterij v vodi pa v poletnih mesecih (julij, avgust) pohodnikom s povečano občutljivostjo odsvetujemo pitje.

Izvir Pšate

Na stiku Grajskega hriba in vršaja Reke je nastal močan izvir Pšate. Zaradi vršaja, ki ga je nanese Reka z materialom iz gornjega toka, oziroma iz Brezovškega, Srednjega in Lukenjskega grabna, se Pšata ne pridruži Reki, pač pa teče ob stiku med gorovjem in ravnino kar precej daleč, preden se ji pridružio še Reka in drugi pritoki. Vendar jo vršaja Kokre in Save na zahodni in Kamniške Bistrice na vzhodni strani silita

v samosvojo srednjo pot, skoraj do izliva Kamniške Bistrice v Savo. Pretok izrazito niha in včasih se pojavijo dodatni samostojni izviri takoj pod bregom na več krajih. Ob izviru stoji klop, dostop pa je čez dvorišče kmetije.

Analizirane kemijske vrednosti bistveno ne odstopajo od vrednosti drugih alpskih vod, ki jih uvrščamo med izvire s kvalitetno pitno vodo, na osnovi mikrobioloških analiz pa odsvetujemo pitje vode na izviru Pšate.

Potok Reka

Potok Reka je nekoč v silni povodnji južno od vasi Grad pustil veliko kamenja, ki so ga kasneje porabili za gradnjo cerkljanske cerkve. Strugo potoka so kasneje večkrat urejali, da bi čim boljše izkoristili silo vode. Tako so na prvo zgrajenem umetnem kanalu postavili deset mlinov, drugi jim je kot globok jarek služil za obrambo v času turških vpadov, tretji pa je služil kot obvod za visoke vode ob povodnji. Reka je gnala tudi druge naprave: žage, stope, kovačije, drobilec kamenja, hidroelektrarno, mlin za smodnik, strojarno, strugarno in fužino. Zgradili so ribogojnico, zdravilišče s kopelmi in kopališčem, letovišče, perišča, napajališča in še kaj. Tako so nekdanji Reko izkoristili do zadnjega, preden se je v Komendi izlila v Pšato

»V okolici Cerkelj je pred davnimi časi živel divji mož - velikan, ki se je želel poročiti z dekletom, živečim v gorski vasici. Vaščani so izvedeli za njegovo namero in zato so deklet pred njim skrili. Ker je velikan ni našel, je razmetal skalovje na vse strani in tako je nastala dolina Reka, ki daje ime tudi potoku.«

Pred davnimi časi je pri Dobravi v svojem gradu živel Ajd, katerega so ubili psoglavci. Njegovi hčeri sta zbežali na visoko goro in tam neutolažljivo jokali krvave solze. Iz solz je nastal potok, ki se danes imenuje Reka, gora pa je dobila ime Krvavec. V veliki povodnji je voda iz doline Reke nanosila veliko količino materiala. Kamenje so zložili v kupe, kar je predelu južno od Grada dalo ime Groble, kasneje pa so ves ta kamen porabili za gradnjo cerkljanske cerkve.«

Vzhodni izvir pri gradu Strmol

Blizu gradu Strmol so na vzhodni strani med gradnjo gradu odprli kamnolom. S tem so prišli do vodne žile, ki prevaja vodo Dvorskega hriba v ravnino. Okolico izvira so na stiku brega z ravnino parkovno uredili z jezercem in sprehajalnimi potmi. Območje spada danes v pristojnost turističnega centra Strmol in je v upravljanju protokola Republike Slovenije.

Analizirane kemijske vrednosti uvrščajo vodo v kvalitetno pitno vodo. Mikrobiološke raziskave kažejo, da je voda pretežno v poletnih mesecih (julij, avgust) lahko minimalno onesnažena z mikroorganizmi živalskega izvora. V teh primerih odsvetujemo pitje vode ljudem s povečano občutljivostjo.

V vodi v izvirnem delu potoka živi vrsta majhnih, do 2 mm velikih polžkov iz družine Hydrobiidae. Šmidova bitinela (*Bythinella opaca* (Gallenstein, 1848)) je bioindikatorska vrsta katere življenjski prostor je pogojen s čisto podzemno vodo v izvirnih delih potokov. Tako s svojo prisotnostjo priča o dolgotrajno čisti in kvalitetni vodi. V izvirski vodi je bila najdena tudi redka sladkovodna vrsta školjke navadni škružek (*Unio crassus*), ki je varovana z omrežjem Natura 2000.

Ribnik Češnjevек

Ob vznožju Štefanje gore leži vas Češnjevек, tam so še pred desetletji izdelovali opeko. Jame, v katerih so kopali glino, je zalila voda. Tako je nastalo več ribnikov, ki so namenjeni gojenju raznih vrst rib in izvajanju ribolova. Ribnik Češnjevек je del evropsko pomembnega območja ohranjanja narave – območje Nature 2000. Gozdni potok ob ribniku nudi življenjski prostor velikemu studenčarju (*Cordulegaster heros*), največjemu kačjemu pastirju v Evropi. Njegova prisotnost kaže na dobro ohranjenost gozdov in njihovo naravno delovanje, zato so ga strokovnjaki spoznali za »varuha biotske pestrosti« in ga uvrstili na seznam vrst Natura 2000.

Več informacij o kvaliteti vodnih virov v Kamniško-Savinjskih Alpah najdete na spletni strani Jamarskega kluba Kamnik: <https://jamarji-jkkamnik.si/mreza-vodnih-poti-v-kamnisko-savinjskih-alpah/>

Od jezera do reke in studenčkov z gora

Izhodišče: Preddvor, Črnava (46.302484, 14.427428)

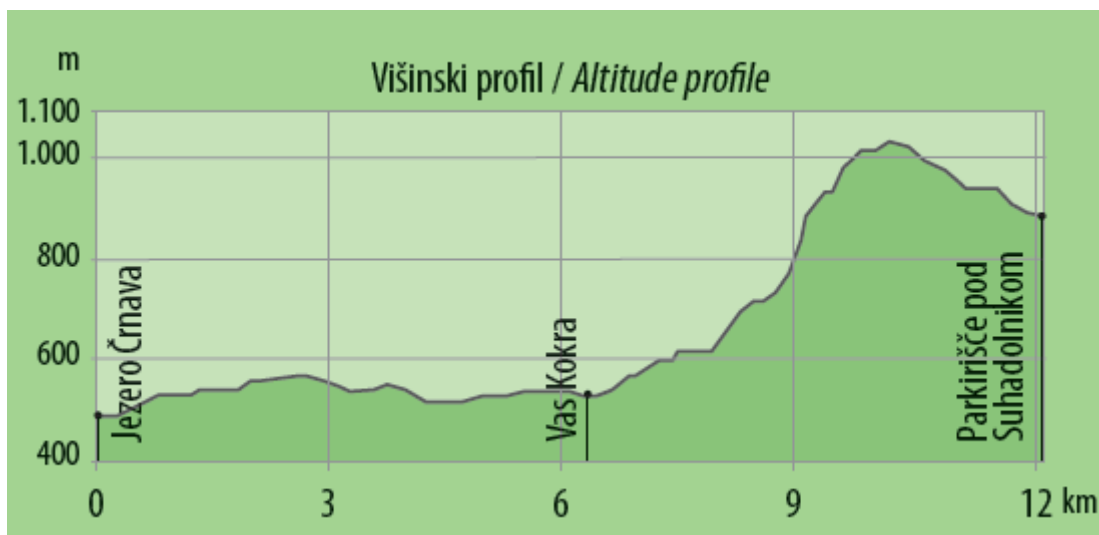
Cilj: parkirišče pod kmetijo Suhadolnik (46.335398, 14.510138)

Razdalja: 12,2 km

Čas hoje: 4 h

Vzpon: 662 m

Spust: 261 m

Opis trase:

V Preddvoru z odsevom gora vabi **jezero Črnava**, od koder se lahko z upanjem na pesniški navdih sprehodimo do gradu Turn. V tem gradu je namreč, sredi 19. stoletja, živala pesnica, pisateljica, pravljíčarka in skladateljica Josipina Urbančič – Turnograjska.

Želja po izvirski vodi nas popelje skozi vas Potoče in gozd ter naprej do ceste za Jezersko, sledimo ji proti toku **reke Kokre**, a kmalu zavijemo k cerkvi Brezmadežnega spočetja Device Marije v vasi Kokra.

Pridružimo se prenovljeni tovorni poti, ki je nekdaj povezovala Preddvor z Jezerskim vrhom in svetom. So po njej res tvorili morsko sol?

Sledimo vzpenjajoči se gozdni poti. Na posestvu kmetije Pustotnik si odpočijemo in uživamo ob pogledu na Krvavec. S hojo nadaljujemo po cesti do kmetije Roblek, od tam pa po gozdni vlaki do kmetije Koglar, kjer se znova odpre pogled na dolino in okoliško hribovje.

Po označeni poti na vzhodnem pobočju nad dolino reke Kokre prispemo do parkirišča pod **kmetijo Suhadolnik**. Tu je izhodišče za planinsko pot na Kokrško sedlo. Sledi še osvežujoč požirek vode iz **Suhadolnikovega potoka** in počitek na bližnji kmetiji, v glampingu Oaza miru.

*Za vmesni dodatek k tretji etapi se lahko v vasi Kokra sprehodimo tudi po levem bregu reke do **Podlebelce**. Tam prečkamo reko Kokro in zavijemo levo po glavni cesti proti Preddvoru. Po sto metrih naletimo na bogat **izvir ob cesti**, ki je kot ustvarjen, da osveži pohodnike in kolesarje.*

Voda je običajno pitna, v poletnih mesecih (julij, avgust) pa je lahko minimalno onesnažena z mikroorganizmi, ki sicer niso posledica človekove dejavnosti, a osebam s povečano občutljivostjo v vročih poletnih mesecih odsvetujemo pitje vode.

*Malo naprej v smeri proti Jezerskemu nas levi odcep s ceste pripelje k domačiji Slapar. Ob **Slaparjevem studencu** v bližini kmetije se osvežimo ob rezervoarju s kvalitetno pitno vodo – za zdravje. V poletnih mesecih lahko voda vsebuje male količine mikroorganizmov, zato priporočamo previdnost.*

Fotografije s poti:

Jezero Črnava v Preddvoru (Foto: Jošt Gantar, arhiv TIC Preddvor)

Izviri ob reki Kokri (Foto: Marko Petek)

Nad dolino reke Kokre (Foto: Jošt Gantar, arhiv TIC Preddvor)

Ob Kokri (Foto: Jošt Gantar, arhiv TIC Preddvor)

Preddvor, jezero Črnava (Foto: Primož Šenk, arhiv TIC Preddvor)

Kje jesti?

Na začetku te etape lahko informacije o restavracijah najdete na:

<https://www.visitpreddvor.si/si/nacrtuj-obisk/kulinarika/>.

Kje spati?

Priporočamo predhodno rezervacijo za prenočevanje.

Informacije o nastanitvah na koncu etape najdete na:

<https://www.visitpreddvor.si/si/nacrtuj-obisk/namestitve/> (najbližje končni točki je glamping Oaza miru)

Točke ob poti:

Jezero Črnava

Jezero Črnava je manjše umetno jezero, ki je nastalo z zajezitvijo potoka Bistrica. Danes je namenjeno predvsem sprostitvi ob prijetni vodni površini z odsevom gora. Obiskovalci se lahko ob jezeru sprehajajo, ali se z lesenim čolnom zapeljejo po njegovi gladini. Jezero je privlačno tudi za ribiče, ki lovijo klene, šarenke in potočne postrvi, hkrati pa v njem vzgajajo plemensko jato lipanov.

V krajih pod Kamniško–Savinjskimi Alpami so naravna zdravilišča začeli omenjati že v 17. stoletju, ko so stiški opati v Preddvor pošiljali bolnike. V začetku 20. stoletja so grad Hrib preuredili v okrevališče za tuberkulozne bolnike. Dobra lega in zdrava klima sta še bolj privabljali turiste, a je pomanjkanje zdrave pitne vode razvoj turizma močno zavrla. V tridesetih letih 20. stoletja so domačini uredili vodovod s čisto, pitno vodo. Ker pa se je po drugi svetovni vojni povpraševanje turistov po bivanju v Preddvoru precej povečalo, so zajezili potok Bistrico in uredili jezero Črnava, kar je botrovalo nadaljnjemu razvoju turizma v Preddvoru in okolici.

Reka Kokra

Reka Kokra izvira na Jezerskem, kjer se stikata afriška in evrazijska zemeljska plošča. Po 36 kilometrov dolgi poti priteče v Kranj, kjer se pridruži večji sestri Savi.

Snovalci sprehajalne učne poti ob Kokri, v kraju Visoko pri Kranju so Kokri 'na jezik položili' naslednje besede: »Po značaju sem bolj muhasta, včasih majhna in pohlevna, drugič pa divja in uničujoča...«. Naprej Kokra pripoveduje o visokih vodah, škarpah in jezovih, o mlinih in žagah. »Zdaj, prosim, me pustite, da v miru opravljam naloge, ki mi jih je zaupala mati narava, da bom skrbela za loge, loke in tolmune, da bodo živali in rastline v miru živele. Obljubim vam, da me boste imeli tâko, kot sem bila včasih, še rajši,« končuje svojo pripoved reka Kokra.

Kokra začne svoje popotovanje v treh krakih pod Virnikovim Grintovcem na višini med 1100 in 1300 m v dolini Komatevra. Ko zapusti sotesko se združi z Jezernico iz Zgornjega Jezerskega. V davni si je reka utrla pot le zase, a je z leti človek ob njej zgradil še svojo. Tako so visoke pomladanske vode alpskih rek pomagale domačinom plaviti hlode, gnale so mline, žage in elektrarne. Velika lesena kolesa so takrat poganjala gromozanska kladiva v Fužinah, kjer se je kovalo železo.

Ko se reka izvije iz objema ozkih sotesk in grap, umiri svoj tok skozi najdaljšo slovensko vas, ki je dobila ime po reki. Jezernica, Reka, Koritarica, Lobnica in ševilni drugi potoki s strmih pobočij okrepijo reko Kokro do prihoda v Preddvor. Tam se ji pridruži Bistrica, ki si je na svoji poti izpod Zaplate, vmes odpočila v jezeru Črnava. Naprej pa Kokra v mirnih, lahkih zavojih teče po ravnici vse do Kranja, kjer s svojimi vodami bogati reko Savo.

Izvir pri cesti v Podlebelci

Tik ob cesti na Jezersko je v bližini zaselka Podlebelca malo nad cesto izvir s precejšnjo količino vode. Razlog za ta izvir je kamninska sestava, saj je Kokra tu presekala pas kristalinskih kamnin in vanje vrezala strugo. Vode ki se zbirajo v apnencu, preniknejo do te pregrade, ki je na površju opazna kot škrlast svetlozelen material. Zanimivo je, da sta na nasprotni strani še dva podobna studenca.

Izvir je precej vodnat. Pretoke smo ocenili med 1, 5 do 5 l/s (litrov na sekundo). Rezultati sedemkratnih meritev temperature vode so pokazali, da ta minimalno varirata (8,8 – 10,3 °C).

Po vseh analiziranih kemijskih vrednostih lahko to vodo uvrstimo med kvalitetne pitne vode. Mikrobiološki parametri pa so pokazali prisotnost bakterij v vodi, kar pomeni, da je voda v poletnih mesecih (julij, avgust) lahko minimalno onesnažena z mikroorganizmi, ki pa niso posledica človekove dejavnosti. V teh primerih odsvetujemo pitje vode ljudem s povečano občutljivostjo.

22

Slaparjev studenec

To je močan izvir ki je že dolgo zajet za preskrbo z vodo, na kar kaže oblika betonskega rezervoarja. Izvir je pravzaprav več saj je zajetje nekako na sotočju grabnov. Zajet je samo del pretoka, ostalo pa teče prosto po strugi v Kokro. Pa tudi iztok iz rezervarja je velik. Kaže da voda tu izvira ko pride na nepropustno silikatno podlago, kar je vzrok nastanka še nekaterih drugih studencev v Kokri.

Slaparjev izvir je dokaj vodnat (3 – 2 l/s) s stalno temperaturo (9 °C). Analizirane kemijske vrednosti uvrščajo vodo v kvalitetno pitno vodo, mikrobiološke analize pa so pokazale, da je voda v poletnih mesecih (julij, avgust) lahko minimalno onesnažena z mikroorganizmi, ki pa niso posledica človekove dejavnosti. V teh primerih osebam s povečano občutljivostjo odsvetujemo pitje vode.

Več informacij o kvaliteti vodnih virov v Kamniško-Savinjskih Alpah najdete na spletni strani Jamarskega kluba Kamnik: <https://jamarji-jkkamnik.si/mreza-vodnih-poti-v-kamnisko-savinjskih-alpah/>

Po stari tovorni poti na Jezersko

Izhodišče: parkirišče pod kmetijo Suhadolnik (46.335398, 14.510138)

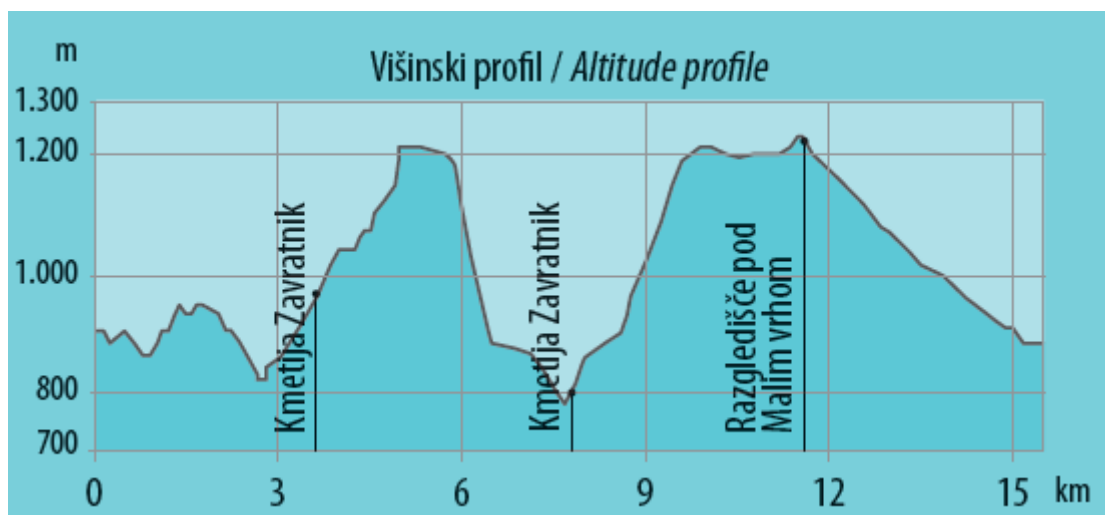
Cilj: Zgornje Jezersko (46.393436, 14.499685)

Razdalja: 15,8 km

Čas hoje: 5 h

Vzpon: 1.033 m

Spust: 1.054 m

Opis trase:

Etapo začenjamo na parkirišču pod kmetijo Suhadolnik. Pri nekdanji kovačnici zajamemo kakovostno pitno vodo v **Suhadolnikovem potoku** in jo mahujemo naprej po stari tovorni poti čez staro Povšno, kjer v bližini opuščene kmetije raste več zavarovanih starih dreves

Malo naprej prečkamo grapo Strah graben in kmalu pridemo do gozdne ceste. Ta vodi pod **Povšnarjevo planino**, na višini okrog 1200 m, preko Kopišča pod Velikim vrhom do razgledišča pod Malim vrhom in navzdol v dolino.

Mi pa bomo nekaj sto metrov za Trnovčevim grabnom zapustili cesto in se po gozdni poti spustili kakih 300 višinskih metrov nižje do ceste, ki nas pripelje do **zapuščene kmetije Zavratnik**. V grabnu pred kmetijo je studenec s kakovostno pitno vodo, ki je nekdanj omogočal obstoj kmetije. Dve vrsti majhnih vodnih polžkov, ki jih lahko najdemo v izvirnem delu potoka pričata o dolgotrajno čisti podzemni vodi.

Od ostankov kmetije Zavratnik se vzpnemo do razgledišča pod **Malim vrhom**. Obkroženi z lepimi razgledi se na drugi strani hriba spustimo v **Makekovo Kočno** in jo po dolini, mimo turistične kmetije Makek, mahujemo do cilja v **gorniški vasi Jezersko**. Pogled večkrat zastane na rjavkastih stenah in ostankih mogočnih podorov nekdanj najvišjega slovenskega slapu Čedca. Z obžalovanjem se spominjamo njegove usode.

Fotografije s poti:

Domačija ob Tovorni poti (Foto: Marko Petek)

Vodne poti Kamniško-Savinjskih Alp

Vrhovi nad Jezerskim (Foto: arhiv TIC Jezersko)

Stara tovarna pot (Foto: Marko Petek)

Na travniku ob stari tovorni poti (Foto: Marko Petek)

Kje jesti?

Na začetku te etape lahko informacije o restavracijah najdete na:

<https://www.visitpreddvor.si/si/nacrtuj-obisk/kulinarika/>, proti koncu etape pa na Jezerskem:
<https://www.jezersko.info/kulinarika.html>.

Kje spati?

Priporočamo predhodno rezervacijo za prenočevanje. Informacije o nastanitvah na začetku četrte etape najdete na: <https://www.visitpreddvor.si/si/nacrtuj-obisk/namestitve/> (najbližje začetni točki je glamping Oaza miru)

Na cilju druge etape lahko nastanitev rezervirate s pomočjo informacij na:

<https://www.jezersko.info/nastanitve.html>

Točke ob poti:

Izvir nad Suhadolnikom (Zdovnk)

Suhadolnik, po domače Zdovnik, je lepa samotna kmetija, planincem znana predvsem kot izhodišče za Kokršsko sedlo z najmanj hoje. Mimo kmetije teče potoček, ki izvira višje izpod grušča. Zajamemo ga lahko že malo nižje, nad skokom pri nekdanji kovačnici. Ta studenec je omogočil nastanek kmetije, ki je ena največjih v dolini Kokre. Zaledje vode je v strminah Kočne, akumulacija v plazovih pa omogoča stalen pretok.

Voda je kvalitetna, pitna. O dolgotrajno čisti vodi priča tudi prisotnost malih vodnih polžev. Občasno so v vodi prisotni tudi mikroorganizmi, kar pomeni, da je voda v strugi v poletnih mesecih (julij, avgust) do neke mere onesnažena. V vročih poletnih mesecih odsvetujemo pitje vode iz potoka in pohodnikom predlagamo, da se vzpenjo gorvodno ob strugi do izvira.

Izvir v gozdu, pod kmetijo Zavratnik

Na zapuščeni kmetiji Zavratnik najdemo na ovinku nasproti nekdanje staje ostanke betonskega zajetja. To je sicer porušeno, vendar voda še vedno priteka v več curkov, ki se združijo in odtečejo proti Kokri. Voda se steka iz obsežnih melišč pod Kočno.

Analizirane kemijske vrednosti uvrščajo vodo v kvalitetno pitno vodo. V poletnih mesecih (julij, avgust) je voda lahko minimalno onesnažena z mikroorganizmi, ki pa niso posledica človekove dejavnosti. V vodi v izvirnem delu potoka živita dve vrsti majhnih, do 2 mm velikih vodnih polžkov, ki živijo samo v čisti podzemni vodi v izvirnih delih potokov. Vodni polži s svojo prisotnostjo pričajo o dolgotrajni čisti, kvalitetni vodi.

Več informacij o kvaliteti vodnih virov v Kamniško-Savinjskih Alpah najdete na spletni strani Jamarskega kluba Kamnik: <https://jamarji-jkkamnik.si/mreza-vodnih-poti-v-kamnisko-savinjskih-alpah/>

Vodni raj Jezerskega in izviri za hribom

Izhodišče: Zgornje Jezersko (46.393436, 14.499685)

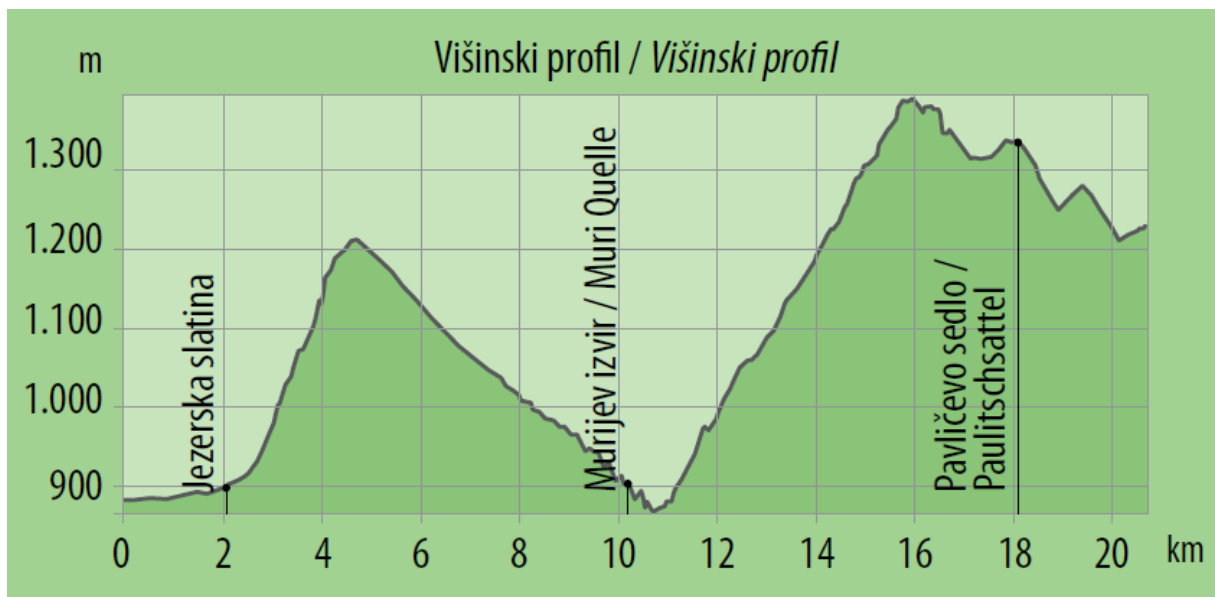
Cilj: Solčavska panoramska cesta (kmetija Perk) (46.415352, 14.601610)

Razdalja: 22 km

Čas hoje: 7 h

Vzpon: 1014 m

Spust: 674 m

Opis trase:

Na Jezerskem je voda že v imenu, v snegu, potokih, jezeru in v zgodbah, ki jih bomo spoznavali ob vodnih poteh. Tu imamo obilo možnosti. Z Zgornjega Jezerskega vodi označena poti mimo kmetije Spodnji Virnik do Lehnjakotvornih izvirov. Od sotočja Kokre in Jezernice se lahko podamo pod Virnikov Grintovec do izvirov reke Kokre. Lahko od daleč žalujemo za nekdanj najvišjim slovenskim slapom – Čedco, ali na lastni koži začutimo hlad ledenika pod Skuto, čigar debelina se vztrajno tanjša. Te možnosti pustimo za drugo priložnost.

Tokrat se podamo proti toku **Jezernice** in za nekaj hipov pokukamo **k Planšarskemu jezeru**. Sprehodimo se mimo korita z **Jezersko slatino**, a ne brez vsaj enega požirka te izjemne mineralne vode – več kot 2 dcl pa tudi ni priporočljivo.

Od **Ankove kmetije** se po gozdni poti vzpnemo na **Jezerski vrh**. Od mejnega prehoda navzdol se nizajo serpentine asfaltne ceste, ki nas pripeljejo do lepo urejenega **Štajnerjevega izvira**, devet serpentin nižje pa sledimo smerokazu do **Murijevega izvira** mineralne vode.

Na dnu doline, ob reki Beli, se strmina obrne. Cesta se vzpenja proti mejnemu prehodu Pavličevo sedlo, z lepimi razgledi na **dolino Belske kočne** in venec gora nad njo. Med vzponom si lahko žejo potešimo s hladno, čisto vodo **Virnikovega izvira**.

S Pavličevega vrha, kot prelazu z mejnim prehodom pravijo domačini, se spustimo do domačij in turističnih objektov ob Solčavski panoramski cesti. Najbližje naslednji etapi sta turistični kmetiji Perk in Matk.

Fotografije s poti:

Pogled na vrhove s kmetije Spodnji Virnik (Foto: Marko Petek)

Murijev izvir mineralne vode (Foto: Marko Petek)

Ob koritu z vodo iz Štajnerjevega izvira (Foto: Marko Slapnik)

Kašča na kmetiji Spodnji Virnik (Foto: Marko Petek)

Kje jesti?

Na začetku te etape lahko informacije o restavracijah najdete na:

<https://www.jezersko.info/kulinarika.html>,

na koncu etape pa ob Solčavski panoramski cesti:

<https://www.solcavska-panoramska-cesta.si/si/kje-jesti/matkov-kot> ali <https://www.majerhold.si/>

Kje spati?

Priporočamo predhodno rezervacijo za prenočevanje. Informacije o nastanitvah na začetku pete etape

najdete na: <https://www.jezersko.info/nastanitve.html>, na cilju pa lahko nastanitev rezervirate na

kmetijah nad Matkovim kotom: <https://www.solcavska-panoramska-cesta.si/si/kje-spati/matkov-kot>

Točke ob poti:

Lehnjakotvorni izvir

Na Spodnjem Jezerskem, v soteski Komatevra **nastaja kamnina dobesedno pred našimi očmi**. Izvirna voda vsebuje izjemno veliko kalcijevega karbonata, ki se izloča v obliki lehnjaka medtem, ko teče po površju. Tako nastaja več deset metrov dolgo in slikovito, z mahom obraščeno, pramenasto slapišče. Preko izvira je ob robu slapišča postavljeno leseno razgledišče. Pod izvirom pa je v opuščnem kamnolomu lehnjaka, skoraj v vsakem kosu odlomljene kamnine, moč najti fosile, v kamen ujetih rastlin.

Opuščeni kamnolom nas opominja, kako so nekdaj rezali gromozanske bloke lehnjaka. Voda je omogočila njegov nastanek, je pa tudi hladila rezalno napravo. V kamnolomu se še ohranja spomin na ta nekdaj najbolj znan slovenski kamen, ki je potoval v svet.

Do lehnjakotvornega izvira je iz centra Jezerskega urejena in označena lahka pohodniška pot. Vodi mimo stare cerkve sv. Ožbolta, do ekološke kmetije Spodnji Virnik in naprej do izvira. S poti se odstirajo krasni razgledi na Grintovce, kot drugače poimenujemo Kamniško-Savinjske Alpe.

Planšarsko jezero

Jezerce v obliki srca so zajezili domačini, v spomin na veliko ledeniško jezero, po katerem je kraj dobil ime. Gorski potok Jezernica izvira v Ravenski Kočni, na travniku za domačijo Ancelj. Približno 2 kilometra nižje napaja Planšarsko jezero in nadaljuje svoj tek po dolini, do izliva v reko Kokro na Spodnjem Jezerskem.

»Na območju Kamniško-Savinjskih Alp so v jezerih in gorah živeli vsaj trije zmaji. Na Solčavski strani je bilo jezero v Matkovem kotu, kjer je prebival Lintver. Na kamniškem koncu Alp sta bila kar dva zmaja, eden v jezeru in drugi pod Kamniškim vrhom. Na Jezerskem je bilo veliko ledeniško jezero, a menda brez zmaja. Zmajem se je v Kamniku pridružila tudi velika riba Faronika, ki drži svet na svojem hrbtu. Menda so prav ti zmaji in riba leta 1348 povzročili strašen potres, med katerim so jezera odtekla in poplavela vse pod seboj. 40 dni se je tresla zemlja, z njo pa tudi tanka in ozka zapora v Mahni peči. In tako je tudi ledeniško jezero, katerega so v davnini napajale vode potoka Jezernice in Ankovega grabna - odteklo. Od jezera je ostalo le ime kraja – Jezersko in mnoge zgodbe. To veliko ledeniško jezero je nekdanje segalo od Ankove kmetije do Mahne peči. Po izročilu od tod izvira tudi ime kmetije Ank – iz časov, ko je bil na tem selišču »ankar«, to je velik rink – obroč, ali več rinkov za privezovanje čolnov. Ja, po takratnem jezeru so se vozili s čolni«.

Jezerska slatina

Blagodejna je osvežitev z Jezersko slatino - mineralno vodo, ki so jo predniki uporabljali za pitje, pa tudi za zdravljenje ljudi in živine. Menda so bile krave, ki so pile to vodo, bolj zdrave, mleko pa boljšega okusa. Z analizami je bilo ugotovljeno, da Jezerska slatina vsebuje veliko manganovih in amonijevih snovi, zato se še posebej priporoča bolnikom, obolelim na srcu in ožilju. Pitje več kot 2 dcl vode na dan pa ni priporočljivo, saj zaradi velike vsebnosti magnezija spodbuja prebavo. Voda je zdravilna, rahlo kislina in mehka.

Jezerska slatina izvira nad Ankovo kmetijo. Tam so imeli nekdanje v hišo napeljani dve vodi – ena je bila navadna izvirna, druga pa slatina – kislina. Danes je vodovod slatine podaljšana do glavne ceste, kjer je ob potoku, na robu travnika, korito in pipa poleg pa klop z mizo in informacijsko tablo.

Zdravilno mineralno vodo nad Ankovo domačijo je v svojem pisanju, v 17. stoletju, omenjal že Valvasor. Dandanes pa lahko dobite Jezersko slatino postreženo tudi ob obroku pri jezerskih gostincih.

Rezultati večkratnih meritev fizikalno-kemijskih lastnosti vode so pokazali, da temperatura vode na pipi precej varira (10,6 – 18,3 °C).

Mikrobiološka analiza je pokazala le sled mikroorganizmov.

Štajnerjev izvir / Steiner Quelle

Na nivoju kmetije Steiner je izvirna cona, kjer prihaja na dan nekaj studencev. Eden od njih je zajet za dovod v korito, ki je na notranji strani cestni serpentine. Postavljeno je pravzaprav kot okrepčilna točka za pešce in kolesarje, da se osvežijo z dobro hladno vodo. Zato je na razpolago tudi parkirni prostor.

Na osnovi kemijske analize lahko vodo uvrstimo med kvalitetne pitne vode, mikrobiološke analize pa so pokazale minimalno prisotnost bakterij, kar pomeni, da je voda v poletnih mesecih (julij, avgust) lahko minimalno onesnažena z mikroorganizmi, ki pa najverjetneje niso posledica človekove dejavnosti. V teh primerih odsvetujemo pitje vode ljudem s povečano občutljivostjo.

Murijev studenec / Muri Quelle

je izvir kisle, mineralne vode bogate z železom. V tem delu Karavank je takih izvirov več. Raziskave kažejo na to, da vode niso globinske, pač pa podpovršinske vode pridejo v stik z ogljikovim dioksidom, ki prihaja po razpokah iz velikih globin. Tako nastane dosti ogljikove kisline. Ta raztaplja paleozojske škrilavce, ki so zelo bogati z različnimi minerali. Zato je voda zdravilna, vendar s pitjem ne kaže pretiravati. Ob glavni cesti je postavljena lična tabla in parkirni prostor.

Virnikov izvir / Virnik Quelle

Malo nad kmetijo Lesnik je, na avstrijski strani Pavličevega sedla, izvir kakovostne vode, ki je speljana v atraktivno leseno korito. Voda je sveža kar je logično zaradi velike nadmorske višine skalovja iz katerega izvira. Ker je v zaledju le gozd je tudi izjemno čista.

Po vzponu na sedlo je vsakemu popotniku zelo dobrodošla. Zaledje je verjetno apnenec, ki ga je v grebenu z odmikom od karavanškega grebena proti gmoti Kamniško Savinjskih Alp vedno več.

Več informacij o kvaliteti vodnih virov v Kamniško-Savinjskih Alpah najdete na spletni strani Jamarskega kluba Kamnik: <https://jamarji-jkkamnik.si/mreza-vodnih-poti-v-kamnisko-savinjskih-alpah/>

Z razgledne ceste v dolino, do slapa in izvira

Izhodišče: Solčavska panoramska cesta (turistična kmetija Perk) (46.415352, 14.601610)

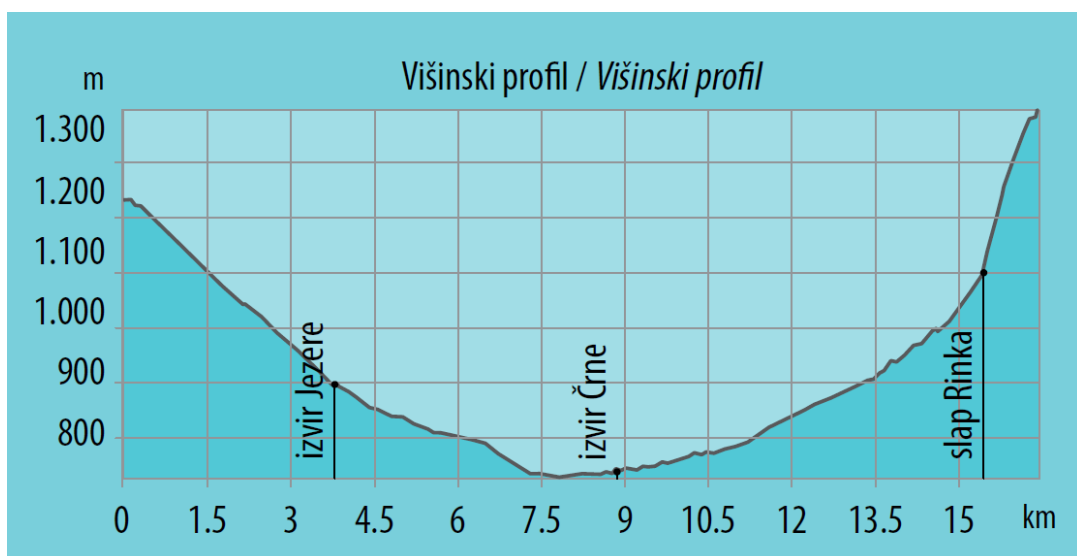
Cilj: Logarska dolina, Frischaufov dom na Okrešlju (46.369570, 14.587618)

Razdalja: 16,6 km

Čas hoje: 5 h

Vzpon: 685 m

Spust: 520 m

Opis trase:

Solčavska panoramska cesta nudi pohodniku lepe razglede praktično na vsakem koraku. Njen zahodni krak **povezuje med seboj kmetije nad Matkovim kotom**. Pot nas **od kmetije Perk** vodi le še navzdol, proti dolini. Po sončnem pobočju se vije cesta **mimo kmetije Matk**, po kateri je dolina dobila ime – Matkov kot. Najpogostejši pogledi so usmerjeni v mogočne skalne vršace, ki se dvigajo nad samotno dolino. Cesta se mimo **kmetije Kočnar** postopoma spušča v dolino. Z dolinske ceste nas planinska pot zlahka premami, da jo mahujemo navzgor do konca doline in se spomladi povzpne po snežišču pod stene Mrzle gore do znamenitega **snežnega kotla Matkovega škafa**.

Ko se namenimo navzdol **ob potoku Jezera**, nas stranska cesta vabi na slab kilometer oddaljeno **kmetijo Gradišnik**. Prej ali slej pa se ob potoku Jezera počasi spustimo proti Logarski dolini.

Medtem, ko pasemo poglede na privlačni kulisi Alp nad urejeno dolino, zakoračimo po cesti mimo **Logarjeve lipe** in kmetije, nato pa na **Pot po Logarski dolini**. Spet smo ob vodi. Potok in **izvir Črne** navdušuje s svojo naravno podobo in energijo. Pot nas mimo, očem šoferjev, prikritih kotičkov pripelje do Olcarske bajte, stranski krak tudi do slapu Palenk, mimo pravljичnega gozda, brina velikana, ob suhi strugi Kotovca **do slapu Rinka**. Najpogosteje obiskana zanimivost Logarske doline navdušuje s padajočo vodo in kar vabi, da pokukamo nad skoraj 100 metrsko skalno stopnjo. Planinska pot nas res pripelje na vrh in ob razigranem potoku naprej **do izvira Savinje**. Domačini bi nas hitro popravili, da ta voda še ni Savinja, ampak Kotovec, ker teče v kotu Logarske doline. Šele od sotočja z Jezero rečici priznajo ime Savinja.

Poskočno žuborenje alpskega potoka nas opogumi za nadaljnjih 15 minut vzpona in že smo pri novi **Frischaufovem domu na Okrešlju**. Tu se lahko okrepčamo in tudi prenočimo, ali pa se spustimo v dolino in najdemo ležišče v vnaprej rezerviranem domu, na kmetiji ali v hotelu.

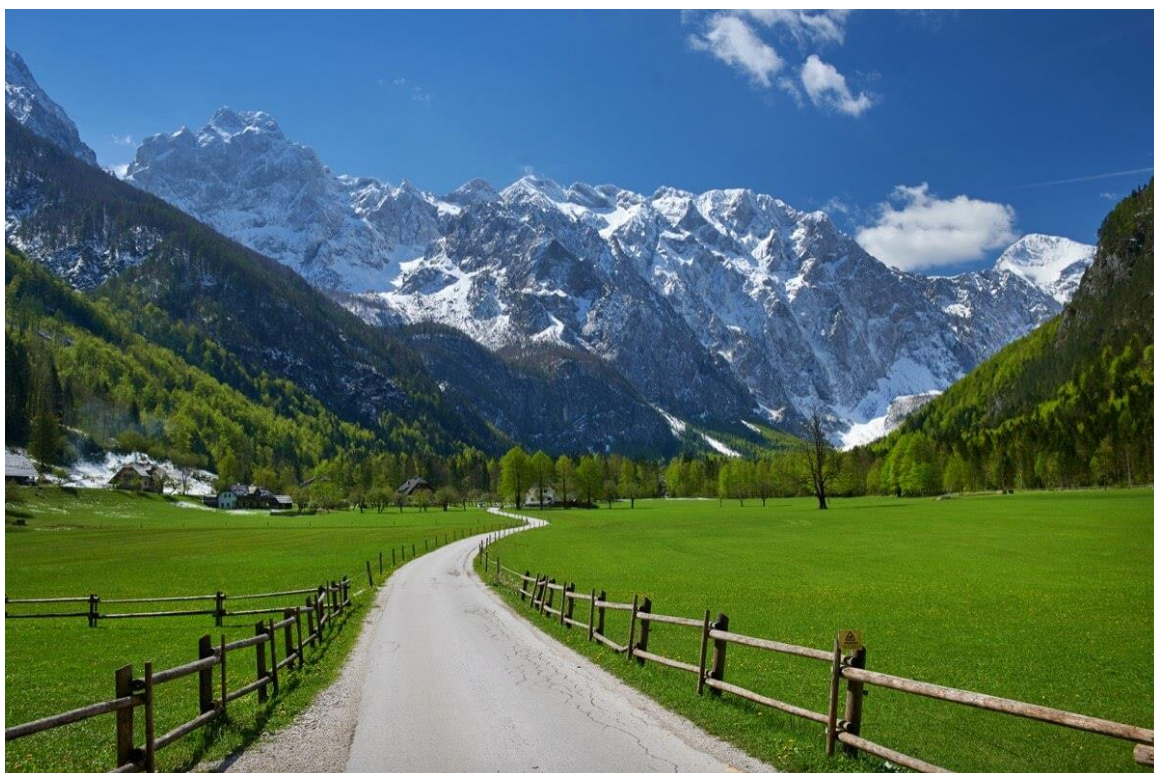
Fotografije s poti:

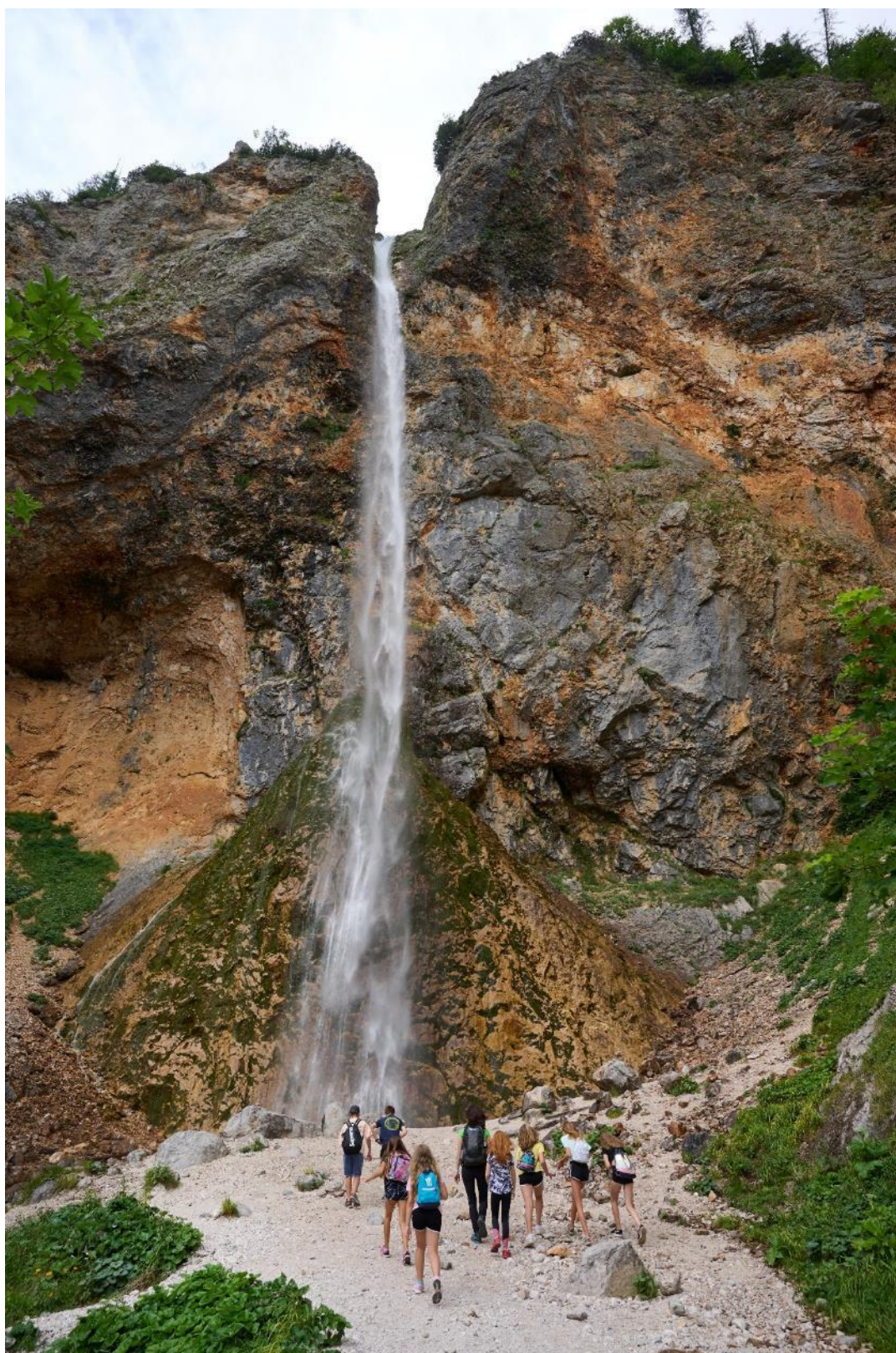
Pri izviru Črne (Foto: Tomo Jeseničnik, arhiv Center Rinka)

V Studencih, Logarska dolina (Foto: Bernarda Prodnik)

Krajinski park Logarska dolina (Foto: Tomo Jeseničnik, arhiv Center Rinka)

Pri slapu Rinka (Foto: Tomo Jeseničnik, arhiv Center Rinka)

Slap Rinka iz zraka (Foto: Tomo Jeseničnik)

Izvir Savinje (Foto: Marko Slapnik)

Kje jesti?

Hrano zlahka najdemo na turističnih kmetijah ob Solčavski panoramski cesti ali v Logarski dolini v planinskih kočah ali v restavracijah - <https://www.logarska-solcavsko.si/turisticna-ponudba/>

Kje spati?

Za prenočevanje priporočamo predhodno rezervacijo. Na začetku šeste etape na turističnih kmetijah nad Matkovim kotom <https://www.solcavska-panoramska-cesta.si/si/kje-spati/matkov-kot> ali ob Panoramski cesti <https://www.solcavska-panoramska-cesta.si/si/kje-spati/solcavska-panoramska-cesta> v povezavi s prevozom lahko rezervirate nastanitev kjerkoli na Solčavskem, ob koncu prehojene etape je najbolj prikladno rezervirati bivanje v Logarski dolini, <https://www.logarska-solcavsko.si/turisticna-ponudba/>

Točke ob poti:

Izvir pri Perku

Na kmetiji pri Perku se v leseno korito steka voda iz nekaj višje ležečega rezervoarja. Vanj priteče iz izvira, ki se nahaja precej višje v gozdu. Hrib nad kmetijo je zgrajen pretežno iz paleozojskih skrilavcev, vmes pa so tudi plasti apnenca, ki se na površju pokaže v Perkovi peči in v Pavličevih stenah. V teh apnenčastih plasteh se zbira dobra pitna voda, ki skoraj nikoli ne presahne.

Rezultati več meritev so pokazali, da temperatura vode na pipi precej varira (8,1 – 21,2 °C) v odvisnosti od letnih časov. Število raztopljenih delcev v vodi je zelo nizko, količina kisika v vodi pa presega 100 % nasičenosti. Voda ima rahlo kisel značaj. Vse analizirane kemijske vrednosti kažejo, da lahko **na tem koritu pijete kvalitetno vodo.**

Le v vročih poletnih mesecih je lahko voda minimalno onesnažena z mikroorganizmi. Najverjetnejše zaradi manjšega pretoka in posledično daljšega zadrževanja v rezervoarju. V tem primeru poleti pitje vode odsvetujemo ljudem s povečano občutljivostjo.

Matkov kot je mirna samotna dolina, ki se zajeda v verigo Kamniško-Savinjskih Alp pod stenami Mrzle gore. Na vrh vodi zahtevna planinska pot, primerna le za izkušene planince. Spomladi se veliko ljubiteljev gora poda po planinski poti skozi gozd, preko melišča in snežišča do stene. Tik pod steno je občasni slap v sneg izdolbel luknjo, ki je bila v zimah z veliko snega globoka do 30 metrov, široka pa pol toliko. Temu snežnemu kotlu domačini pravijo **Matkov škaf.**

Ob poti nas mamijo barviti cvetovi in dišave alpskih rastlin, ki so jih v dolino zanesli plazovi in hudourniki. Alpska velesa, lepi jeglič, slečnik, klinčki, dlakavi sleč, tik pod skalami tudi wulfenov jeglič in najmanjši zvonček se željni toplote nastavljajo soncu in pogledom mimoidočih.

Izvir Jezere v Matkovem kotu leži v hudourniški strugi, ki odvaja visoke vode iz doline, a je v zgornjem delu največkrat suha. Izvir se je ob zadnjem urejanju struge z roba travnika prestavil v z grušči zapolnjeno strugo.

Ime potoka nosi spomin na čas, ko se je v dolini zadrževalo veliko jezero. V njem je menda živel zmaj – Lintver. Ta je ob silni lakoti tako srdito tolkel ob steno, da se podrla in je jezero odteklo. Tedaj je nastala velika povodenj, ki je v Solčavi segala do cerkvenega praga, kjer je pustila zibelko z otrokom.

Rezultati meritev so pokazali, da temperatura vode varira (6,8 – 8,9 °C) v odvisnosti od letnih časov. Število v vodi raztopljenih delcev je nizko in stabilno. Količina kisika v vodi pa je bila vedno preko 100 % nasičenosti. Voda ima bazičen značaj (pH: 7,03– 8,15) in višjo trdoto.

Vse analizirane kemijske vrednosti kažejo na **zelo kvalitetno pitno vodo**. Mikrobiološke analize so pokazale, da je voda **tudi v poletnih mesecih primerna za pitje.**

Logarska dolina

Ena najbolj privlačnih alpskih dolin upavičuje svoj image s številnimi fotografskimi mojstrovini. A tudi v živo ne razočara. S sprehodom po Logarski dolini se približujem goram, tako fizično, kot tudi v simbolnem pomenu. Občudujem njihovo žlahtnost. Domačije in krajinske podobe utrjujejo zavest o večstoletni povezanost ljudi in narave. Vsaka kmetija daje dolini svoj pečat, tako z urejenostjo in vpetostjo v krajino, kot tudi z zgodbami. **Domačini so skozi stoletja svoja življenja uglasili z naravo.**

Dolina v objemu gora vabi, da najdemo v njej lepoto in mir. Naravoslovno-etnografska **Pot po Logarski dolini** obiskovalcem že četrto stoletja odstira lepote in zanimivosti doline ter širšega območja. Počasi stopamo ob potoku, po mehkem mahu, med skalami. Ob mirni vodi se približamo **izviru Črne**. Z globokimi vdihom zadovoljstva se sprehajamo skozi gozdove, **do slapu Palenk**, k brinu velikanu in naprej do veličastnega **slapu Rinka**. Vonjave gozda in alpskih cvetov se prepletajo z znanim vonjem ognjišča olcarske bajte. Stik z domačini te skozi pripovedi v zvonečem narečju pripelje v dušo Solčavskega, v harmonijo treh dolin, kjer se zaveš, da *Logarska dolina ni tu zato, da bi jo spreminjali ampak, da ona spremeni nas.*

Izvir Črne, Logarska dolina

Prav idiličen je izvir Črne na robu gozda, pod zahodnim pobočjem spodnjega dela ledeniško razširjene Logarske doline. Voda daje vtis, kot da se pod velikim skalnim balvanom dviga iz tal. To poudarjajo dvigajoči se mehurčki, ki jih lahko tu in tam opazimo na mirni gladini ob izviru. Vode iz površinskih virov ponikajo v stiku z ravninskimi nasipi gruščev, nepropustne glin v spodnjem delu doline pa jih prisilijo na površje. Izvir je precej vodnat, vendar ločen od poplavnih voda, ki jih potok Kotovec odvaža iz doline z urejeno, večinoma suho strugo. Ker voda teče po temnih glinah, so ji domačini nadeli ime Črna. Njen kontrapunkt je potok Bela v Robanovem kotu, ki teče po svetlih apnenčastih gruščih.

Rezultati več meritev so pokazali, da temperatura vode nekoliko varira (6,8 – 9,2 °C) v odvisnosti od letnih časov. Količina kisika v vodi je preko 100 % nasičenosti. Voda ima rahlo bazičen značaj (7,3 – 7,57) in nekoliko višjo trdoto.

Vse analizirane kemijske vrednosti kažejo, da spada voda med zelo kvalitetno pitno vodo.

Mikrobiološke analize so le 1 krat pokazale minimalno prisotnost bakterij *Escherichia coli*. Koliformne bakterije so minimalno prisotne. Enterokoki niso bili zaznani. Voda je v poletnih mesecih (julij, avgust) le minimalno onesnažena z mikroorganizmi in primerna za pitje.

Izvir Savinje, nad slapom Rinka v Logarski dolini

Ko se vzpenjamo proti toku vode v strugi, ki je sicer pogosto suha, v zadnjem kotu Logarske doline pred sabo zagledamo skoraj sto metrov visoko rdečkasto steno. Breča, ki sestavlja to steno, ni propustna za vodo, zato predstavlja bariero preko katere pada **slap Rinka**. V zgornjem delu teh breč naletimo na zanimivo izvirno cono. Iz pobočja, poraščenega z mahom se stekajo vode iz večih izvirov, ki hitro ustvarijo živahen potok. V zgornjem delu te površne cone priteče voda izpod skale tik ob planinski poti. Tu je glavni izvir potoka, ki mu domačini pravijo **Kotovec**, ostali pa **izvir Savinje**. Ta izvir je zajet za potrebe koč na Okrešlju. V izviru se zbira voda iz ledeniške krnice Okrešelj med grebenom Rink in Mrzle gore.

Rezultati meritev so pokazali, da je voda zelo hladna, temperatura minimalno varira (4,7 – 5,3 °C). Število raztopljenih delcev v milijonu delov vode je v nizko. Količina kisika v vodi je bila vedno precej preko 100 % nasičenosti. pH vrednost (7,09 – 7,57) kaže na rahlo bazičen značaj vode in nekoliko višjo trdoto.

Vse analizirane kemijske vrednosti uvrščajo vodo med **zelo kvalitetno pitno vodo**.

Mikrobiološke analize potrjujejo, da je voda tudi v poletnih mesecih (julij, avgust) **primerna za pitje**.

Več informacij o kvaliteti vodnih virov v Kamniško-Savinjskih Alpah najdete na spletni strani Jamarskega kluba Kamnik: <https://jamarji-jkkamnik.si/mreza-vodnih-poti-v-kamnisko-savinjskih-alpah/>

Etapa 7 Okrešelj – TIC Logarska dolina – Solčavska panoramska cesta (izvir kisle vode) – zaselek Podolševa (cerkev sv. Duha)

Iz krajinskega parka do železne vode in razgledišč, 1000 m nad morjem

Izhodišče: Logarska dolina, Frischaufov dom na Okrešlju (46.369570, 14.587618)

Cilj: Podolševa (cerkev Sv. Duha) (46.435528, 14.659476)

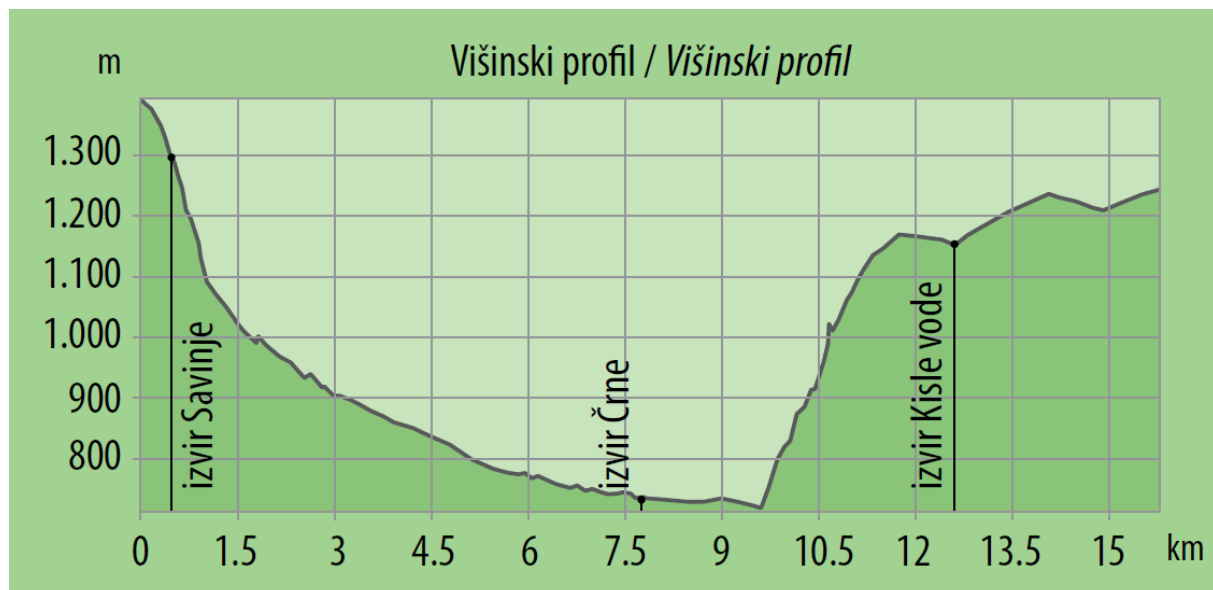
Razdalja: 15,9 km od Okrešlja

Čas hoje: 5h

Vzpon: 585 m

Spust: 736 m

41

Opis trase:

Za začetek sedme etape na Vodni poti okrog Kamniško-Savinjskih Alp smo izbrali Okrešelj, da si lahko pred pohodom privoščimo globok vdih gora ob mirnem sprehodu po ledeniški krnici. Ta v zgodnjem poletju navdušuje ljubitelje alpskega cvetja, z objemom gora očara, nam pa napolni »baterije« za novo doživetje pod vrhovi Kamniško-Savinjskih Alp.

Med previdnim sestopom v dolino si ob izviru, pogledu na cvetove ali vrhove, ob slapu privoščimo postanek za občudujoč pogled lepote, ki nas obdaja. Tudi **Logarsko dolino** med spustom doživljamo drugače, čeprav hodimo po isti poti kot včeraj. Privoščimo si še **ogled slapu Palenk ali Rastovškega slapu**. Poleg kmetij, ki že stoletja sooblikujejo krajinsko podobo, nam ob izhodu iz doline pozornost vzbudi še **kapela Kristusa Kralja**. Kljub spremenjeni podobi ima v sebi vendarle še nekaj Plečnikovega.

Z rahlo dvignjenega vstopnega dela v Logarsko dolino, ki nas opominja na delovanje ledenikov, se spustimo **k sotočju Črne in Jezere**. Zatem pa nas čaka vzpon do Solčavske panoramske ceste, s 700 m nadmorske višine na nekaj več kot 1100 metrov. Na posestvu starodavne **kmetije Klemenšek** se odžejamo pri izviru ali za mizo, a med vsemi dobrotami, ki so nam na voljo, ne pozabimo poskusiti tudi kakovostne pitne vode.

Urejeno razgledišče nad kmetijo postreže z veličastnim pogledom na venec vrhov Kamniško-Savinjskih Alp, izrisanih na modrini neba, in številne odtenke zelene Logarske doline pod njimi. Razgledna, panoramska cesta nas usmeri **do izvira Kisle vode** in naprej skozi gozdove in »razgledna okna« na planine, do zaselka Podolševa z idilično cerkvico na hribčku in z domačijami vzdolž ceste. Pogledi na okoliške vrhove vabijo v višave, vhod **v Potočko zijavko** pa k razkrivanju njenih skrivnosti.

Na eni od turističnih kmetij si lahko privoščimo okrepčilo, počitek, nočitev ali (skoraj) kar nam srce poželi. Panoramska cesta pa vabi naprej, mimo najvišje ležeče kmetije v Sloveniji v Črno na Koroškem ali v vasico Solčava, kakih 600 metrov pod nami.

Fotografije s poti:

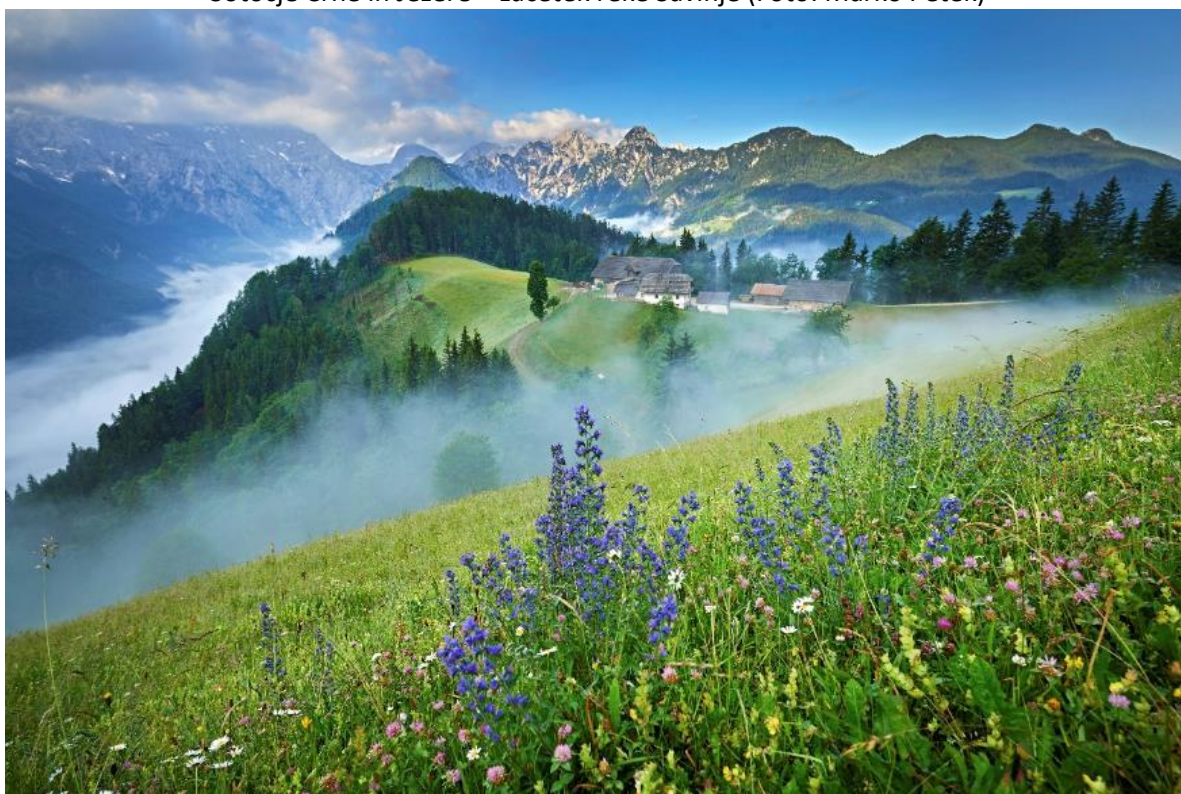
Nad slapom Rinka (Foto: Tomo Jeseničnik, arhiv Center Rinka)

Slap Palenk (Foto: Marko Slapnik)

Sotočje Črne in Jezere – začetek reke Savinje (Foto: Marko Petek)

Kmetija Klemenšek ob Solčavski panoramski cesti (Foto: Tomo Jeseničnik, arhiv Center Rinka)

Izvir železne kisle vode pod Olševo (Foto: Tomo Jeseničnik, arhiv Center Rinka)

Zaselek Podolševa s cerkvico Svetega Duha (Foto: Tomo Jeseničnik, arhiv Center Rinka)

Kje jesti?

Hrano zlahka najdemo v Logarski dolini v planinskih kočah ali v restavracijah in seveda tudi na turističnih kmetijah ob Solčavski panoramski cesti (<https://www.logarska-solcavsko.si/turisticna-ponudba/>).

Kje spati?

Za prenočevanje priporočamo predhodno rezervacijo v planinskih domovih, na turističnih kmetijah, v penzionih ali v hotelu (<https://www.logarska-solcavsko.si/turisticna-ponudba/>).

Na začetku te etape je najbolj prikladna prenočitev v Logarski dolini, ob koncu etape pa na eni od turističnih kmetij v zaselku Podolševa ob Solčavski panoramski cesti (Strevec, Rogar, Majdač, Ramšak), v kombinaciji s prevozom pa tudi na širšem območju.

Točke ob poti:

Okrešelj

Izlet iz Logarske doline na Okrešelj, ki vodi mimo slapu Rinka in izvira Savinje je idealen za vse, ki bi radi brez prevelikih naporov okusili lepote slovenskih Alp.

Okrešelj je ledeniška krnica pod strmimi stenami Brane, Turske gore, Rink in Mrzle gore. Zanimiva je zaradi številnih visokogorskih kraških pojavov (škraplje, žlebiči) in pestrega planinskega rastja.

Frischaufov doma na Okrešlju je pred nedavnim pogorel, a boste od leta 2023 lahko deležni postrežbe v novem domu. Od tod je lep razgled na severna ostenja dvatisočakov Ojstrice, Planjave, Brane in Turske gore.

Slap Rinka

Slap Rinka predstavlja veličasten začetek reke, čeprav se po nekaj sto metrih površinska voda skriva pod debelo nasutje gruščev, ki jih v dolino nanašajo plazovi in hudourniki. Od glavnega izvira pod Okrešljem teče voda preko živahnih brzic. Nato v vsej svoji razigranosti skoči v dolino 90 metrov globoko in ob tem ustvari že stoletja občudovani slap Rinka. Skalno stopnjo preko katere pada slap so ustvarili *tektonski* prelomi, nastanku pa je botrovala različna trdnost kamnin.

Pod slapom teče voda potoka Kotovca le kratek čas po površju, ponikne in se v spodnjem delu Logarske doline spet prikaže na površje v izviru Črne, nakar po združitvi s potokom Jezera zapusti Logarsko dolino kot reka Savinja.

Od leta 1987 je slap zavarovan kot naravni spomenik in je naravna vrednota državnega pomena.

Slap Palenk

Slap Palenk z letnimi časi in deževjem spreminja svoj obraz, ki ga kaže obiskovalcem doline.

Glasno šumenje in kipenje vode, ki se po spomladanskem ali jesenskem deževju preliva preko skal, vzbuja strahospoštovanje. V poletnem času golo steno vlažijo le posamezni prameni vode. Pozimi pa sneg in led ustvarita veličastno podobo slapu, privlačno za oko obiskovalca in za ledne plezalce.

V 78 metrov visoki dolomitni steni slapišča Palenka so lepo vidne tri stopnje, ki so nastale kot posledica prečnih prelomov in premikov kamnin. Zaradi izjemnosti je slapišče **zavarovano kot naravni spomenik** in je naravna vrednota državnega pomena.

Ko se sončni žarki ujamejo v kaplje vode, se spodnji del slapišča spremeni v veličastno kuliso za poročne obrede, druga praznovanja ali le sproščanje. Naužite se pršenja vodnih kapljic in globoko vdihnite svežino slapa Palenka.

Rastovski slap

Slap, ki mu domačini pravijo tudi Rastovski skok, najdemo na vzhodnem pobočju Logarske doline, nad kmetijo Juvanija. Potok, ki se napaja na pobočjih Strelovca in Krofičke, se na prepadnih skalnih stenah tik nad dolino, v 10 – 20 metrskih skokih spusti v dolino. Te skale so bogate z okamenelimi fosilnimi ostanki, ki pričajo o življenju v daljni preteklosti

Kapela Kristusa Kralja

Gradnjo kapele so v 30-ih letih 20 stoletja spodbudili domačini in dr. Šuman, čigar sin se je ponesrečil v stenah Mrzle gore. *Dogovorili so se z najbolj znanim slovenskim arhitektom Jožetom Plečnikom, da je izdelal načrt »Cerkvice za Logarjevo dolino v Solčavi«.* Za potrebe domačinov bi bila ta načrtovana okrogla kapela premajhna, zato je izbrani gradbenik Martin Golob postavil večjo, ki pa še ohranja nekatere Plečnikove značilnosti.

Sotočje Črne in Jezere v Logarski dolini

Ledeniški nanosi iz Logarske doline in Matkovega kota so pred tisočletji dvignili površje ob stiku obeh dolin. Danes iz Matkovega kota priteče potok Jezera, iz Logarske doline pa Črna, ki je ob visokih vodah združena tudi s hudourniškiimi vodami Kotovca. Za ledeniškiimi nanosi, ob desnem pobočju se potoka združita v rečico. Od tu naprej tudi domačini pritrdijo imenu Savinja, ki ga v Logarski še ne priznavajo, tam imajo potoki vsak svoje ime: Kotovec, Brložnica, Sušica, Ivovc, Palenk, Rastovski graben.

Izvir pri Klemenšku

Kmetija Klemenšek leži, tako kot tudi ostale kmetije ob Solčavski panoramski cesti, ob stiku starejših silikatnih in mlajših karbonatnih kamnin. Nad panoramsko cesto so starejše, za vodo nepropustne kamnine, ki veliko vode zadržijo na površju. Ko pride površinska voda v stik s poroznimi apnenci, se steka v podzemlje. S kemičnim preperevanjem apnencev je v zemeljski zgodovini ustvarila globoka brezna in številne jame.

Na posestvu kmetije Klemenšek imamo tako več izvirov, tudi izvir mineralne ali kisle vode, ki pričajo o povirnem pasu, kot tudi globoko brezno Klemenč pekel, ki kaže na ponor teh vod in njeno delovanje v alpskem kraškem svetu.

Analizirali smo vodo na pipi na Klemenškovi domačiji. Voda priteče iz rezervoarja, ki je tik ob izviru, v gozdu nad domačijo. Glede na rezultate meritev fizikalno-kemijskih in mikrobioloških lastnosti vode ocenjujemo, da **na domačiji pijejo zelo kvalitetno vodo.**

Temperatura vode na pipi je med 10,8 in 12,6 stopinjami Celzija, število raztopljenih delcev v vodi je dokaj nizko, količina kisika v vodi pa je bila okrog in preko 100 %. Voda je rahlo bazična in trda.

Ob dolgotrajni suši je lahko izvirne vode premalo in se voda ne obnavlja dovolj hitro, zato lahko pride do povečane vsebnosti človeku škodljivih bakterij.

Izvir Kisle vode

Izvir kisle vode je mineralni izvir v vznožju Olševe. Nastal je ob tektonskem prelomu, ki loči Kamniško-Savinjske Alpe od Karavank. Odkrili so jo pred več kot sto leti in je dobro raziskana. Domačini vodi pripisujejo zdravilno moč, temu pritrjujejo tudi raziskave, saj je bogata z železom, kalcijem, magnezijem in ogljikovim dioksidom. Voda je pitna, le nekoliko posebnega okusa. Izvira iz paleozojskih skrivalcev, ki so bogati z različnimi topnimi minerali. Ko pride iz podzemlja, ob stiku z zrakom oksidira, zato je okolica izvira prekrita z rdečkasto rjavo usedlino.

Ta izjemna naravna znamenitost Solčavskega je razglašena za naravni spomenik.

»Voda iz vrelca pod Olševo je povsem specifična železova mineralna voda, tipa kalcij-magnezij-hidrogenkarbonat, ki je v Sloveniji še nismo zasledili«. (mnenje Centra za razvoj in znanstveno raziskovanje mineralnih vod v Mariboru z dne 11. 12. 1981)

Tudi rezultati fizikalno-kemijskih meritev v okviru projekta "Mreža vodnih poti v Kamniško-Savinjskih Alpah" tej vodi pripisujejo unikatne lastnosti. Pretok je minimalen (0,02 do 0,05 l/min), temperatura varira med 7,4 in 11,0 °C. pH vrednost vode malenkostno variira in je nizka (5,27– 5,7). Voda je kislja in mehka. Z mikrobiološkimi analizami v vodi ni bilo zaznani prisotnosti bakterij Escherichia coli, koliformnih bakterij ali drugih mikroorganizmov.

Cerkev Svetega Duha v Podolševi

Zaselek Podolševa se je nekdaj imenoval Sveti Duh, tako mu domačini pravijo še danes. Ime je dobil po baročni cerkvi Svetega Duha, ki daje zaselku svojstveno podobo kar zaznamuje tudi Solčavsko panoramsko cesto.

Sedanjo cerkev so postavili konec 19. stoletja namesto prejšnje iz 15. stoletja. V cerkvi sta ohranjena gotski kelih in iz tisovega lesa izrezljan relief Svete Trojice. Ta je zanimiv še posebej zaradi Svetega Duha, ki je upodobljen kot mladenič z zemeljsko kroglo in ne v podobi goloba, kot običajno. V cerkvi je najstarejši zvon z napisom v starodavni gotski majuskuli.

Potočka zijavka

Potočka zijavka v gori Olševi je prvo arheološko raziskano najdišče iz stare kamene dobe (paleolitika) v Sloveniji. Raziskovalci so v njej odkrili številna okostja jamskih medvedov in drugih ledenodobnih živali. Pred 35.000 leti pa je v Potočki zijavki svoje sledi zapustil tudi pračlovek, imenovan kromanjonec. Tu je bila najdena najstarejša koščena šivanka v Evropi, prav tako tudi številna orodja, koščene konice, koščene piščali, barvila iz železove rude (okre) in večje število kurišč. Nova dognanja razkrivajo, da je bila Potočka zijavka svetišče kromanjonskih lovcev.

Več informacij o kvaliteti vodnih virov v Kamniško-Savinjskih Alpah najdete na spletni strani Jamarskega kluba Kamnik: <https://jamarji-jkkamnik.si/mreza-vodnih-poti-v-kamnisko-savinjskih-alpah/>

Od najdišča prašivanke, skozi šivankino uho, ob Savinji v Luče

Izhodišče: zaselek Podolševa (cerkev Sv. Duha) (46.435528, 14.659476)

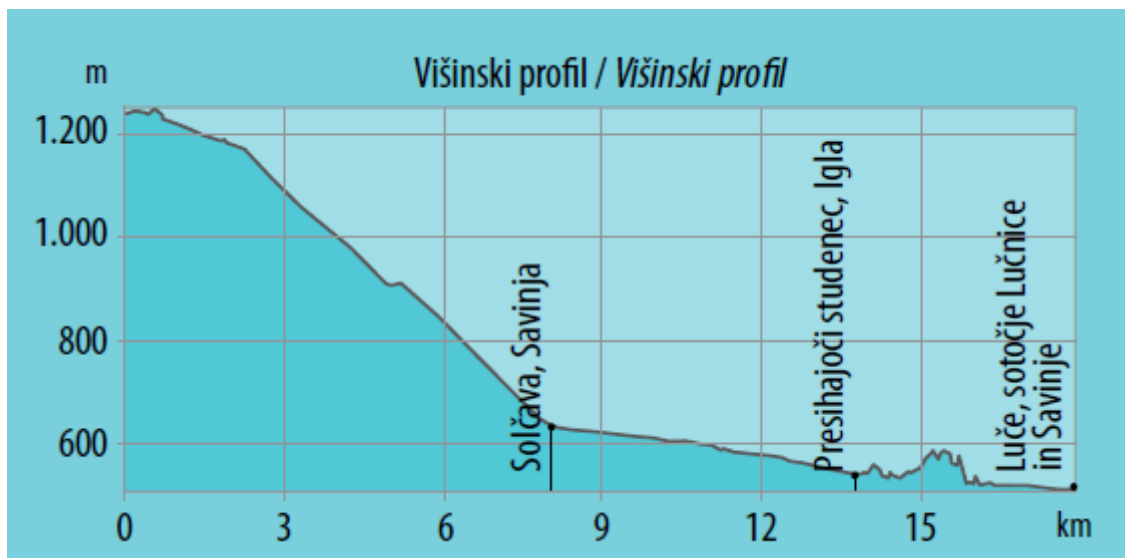
Cilj: Luče (46.356413, 14.743139)

Razdalja: 18,6 km

Čas hoje: 6 h

Vzpon: 98 m

Spust: 821 m

Opis trase:

Iz zaselka **Podolševa** nas panoramska cesta vabi naprej v dve smeri, do najvišje ležeče kmetije v Sloveniji - Bukovnik, ali v **vas Solčavo**, 600 metrov pod nami – izberemo slednjo. **Kmetija Macesnik**, ob cesti, slovi po bogati dediščini naprav na vodni pogon, ki so v 19. stoletju umnemu kmetu lajšale delo. Vodna sila pa je, ob polzenju **Macesnikovega plazu**, pokazala tudi drugo plat.

Ob potoku Jurčefu se spustimo v **Solčavo**, med reko in strma pobočja stisnjeno gorsko vasico. Nad strehe vaških hiš se dviga **cerkev Marije Snežne**, ki vabi k ogledu. Pomudimo se ob razstavah v Centru Rinka in si zbistriamo ideje za prihodnja raziskovanja.

Iz vasi jo mahujemo po cesti navzdol in sledimo poskočni **reki Savinji** do ozke soteske pri **Igli**. Spotoma se, pred odcepom za dolino **Robanov kot**, odžejamo s **studencem pri nekdanji apnenci**. Robanov kot nas kot magnet vabi s svojo skrivnostno prisotnostjo. Vabilu se zagotovo odzovemo ob naslednjem obisku, ko bomo načrtovali umirjen sprehod po dolini prvega krajinskega parka v tem delu Alp.

Pri domačiji Bevshek z mostu občudujemo bistri **potok Bela**, ki je dobil ime po svetlih apnenčastih gruščih preko katerih se pretaka. Tam, tik pred izlivom v Savinjo, je Bela nekdanj gnila mlin in žago, vodna sila pa je preko prenosov poganjala tudi druge naprave v gospodarskem poslopju mogočne kmetije.

Še naprej sledimo **Savinji**, ki teče med velikimi skalnimi balvani in si ujeta v ozko sotesko na drugi strani, pod **Iglo**, vendarle izbori več prostora. Pod znamenitim skalnim stebrom, ki spominja na velikanovo šivanko, lahko tik ob cesti opazujemo **presihajoči studenec**, ki se je včasih periodično polnil in praznil, zdaj pa lahko nihanje gladine opazimo le po obilnejšem deževju.

Na spodnji strani soteske po viseči brvi prečkamo reko in sledimo gozdni poti vzdolž struge, skozi gozd, do **Trbiške zijalke** in **Pečovskih studencev**.

Pohod nadaljujemo po levem bregu Savinje, preko v skalo vklesanih stopnic, do mostu in nazaj na desni breg. Po utrjenem rečnem nasipu se sprehodimo mimo kampa, skozi etno vasico, do našega cilja v **goriški vasi Luče**. **Reki Savinji** sledimo vse do njenega **sotočja z Lučnico**.

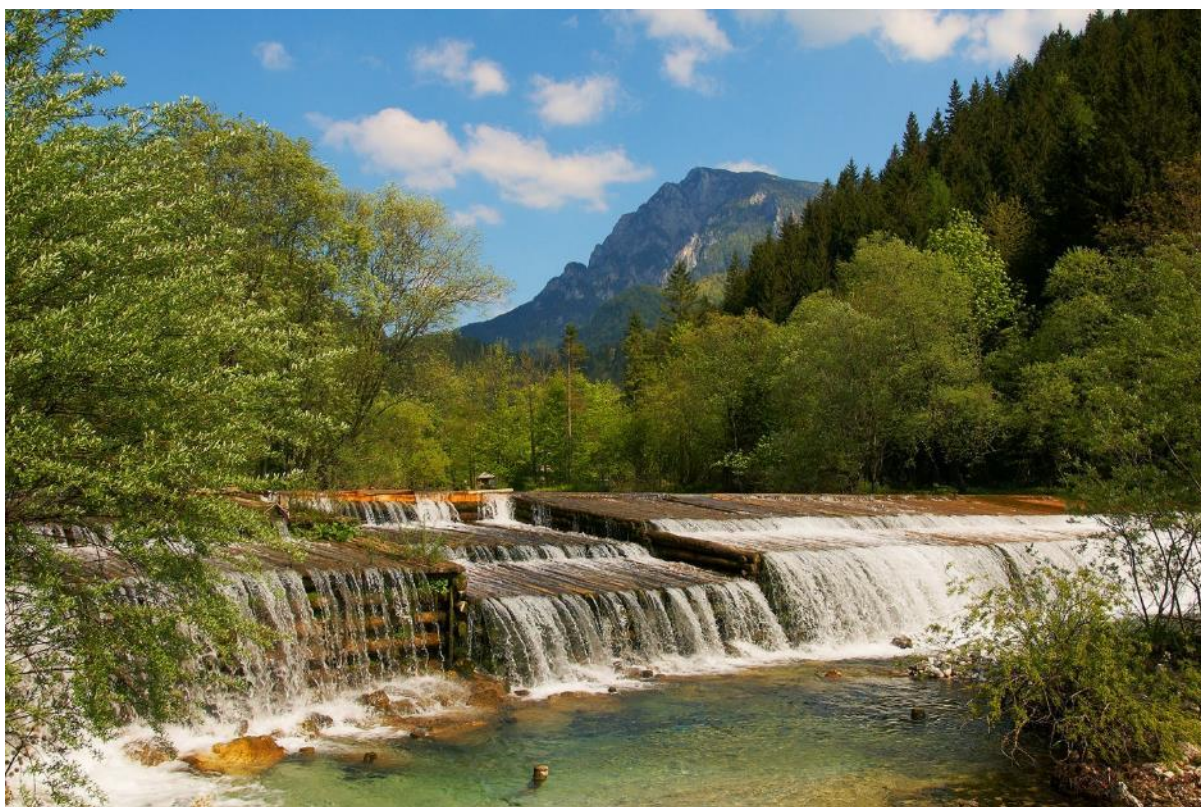
Fotografije s poti

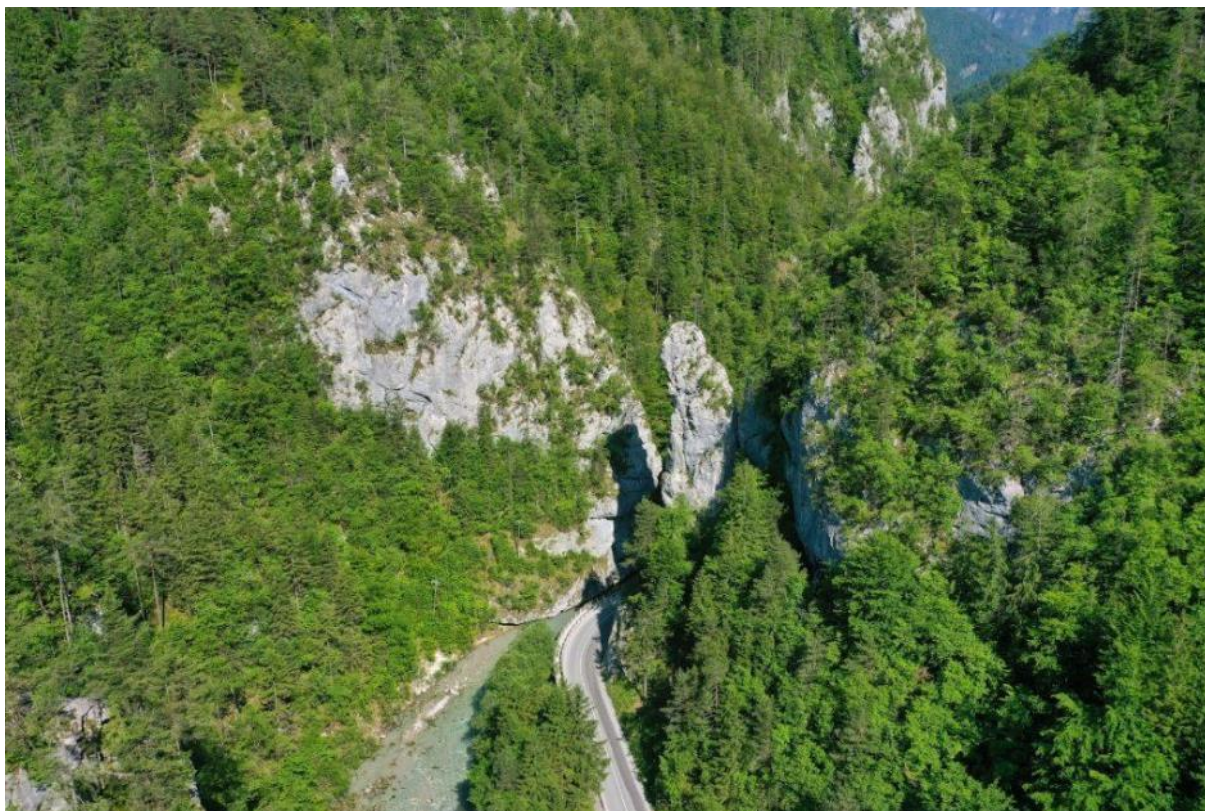
Živahna Savinja (Foto: Tomo Jeseničnik)

Savinja med balvani (Foto: Tomo Jeseničnik)

Jez na Savinji, v ozadju Raduha (Foto: arhiv TIC Luče)

Igla s cesto in reko (Foto: Tomo Jeseničnik)

Viseča brv pri Igli (Foto: Tomo Jeseničnik)

Korito s pitno vodo v Robanovem kotu (Foto: Jasna Funtek)

Kje jesti?

Hrano lahko naročimo na turističnih kmetijah ob Solčavski panoramski cesti in v restavracijah v Solčavi ali v Lučah (<https://www.logarska-solcavsko.si/turisticna-ponudba/> , <https://visitluce.si/nastanitve/>, <https://visitsavinjska.com/kategorija/rezerviraj/>

Kje spati?

Za prenočevanje priporočamo predhodno rezervacijo v planinskih domovih, na turističnih kmetijah, v apartmajih, zasebnih sobah ali penzionih.

Na začetku te etape je najbolj prikladna prenočitev na turističnih kmetijah ob Solčavski panoramski cesti (<https://www.logarska-solcavsko.si/turisticna-ponudba/>),

ob koncu etape pa v Lučah <https://visitluce.si/nastanitve/>, v kombinaciji s prevozom tudi v širšem območju (<https://visitsavinjska.com/>).

Točke ob poti:

Domačija Macesnik in Macesnikov plaz

Macesnikova kmetija je prava zakladnica tehničnih pripomočkov, ki so ljudem pred več kot 150 leti lajšali vsakdanja opravila. Znali so izkoristiti vodno silo, ki je poganjala številne naprave na obeh vzporedno postavljenih hlevih.

Nad hlevom so takrat zgradili velik vodni zbiralnik - "tajht", v katerem se je zbirala voda iz bližnjih potokov. Ko je bil tajht poln, so s prenosi preko 5 metrov visokega vodnega kolesa žagali les, obrezovali deske, sekali smrečje ali drva, mlatili, čistili in mleli žita, vozili gnoj na njive ali seno iz njih na hlev...

Z velikim spoštovanjem si človek ogleduje prenose, kolesja in zobnike na hlevu in zunaj njega. Žal gospodarsko poslopje trenutno ni na ogled, upamo pa, da bo lastnikom ob pomoči občine in državnih institucij uspelo urediti ta izjemni pomnik tehniške dediščine.

Vodna sila pa je pri Macesniku pokazala tudi drugačen obraz.

Po močnem deževju je v začetku devetdesetih let 20. stoletja začela izpod Olševe polzeti ogromna zemeljska gmota. Dolžina plazu je bila ocenjena na 2400 m, širina na 80 m, globina pa od 6 do 30 m. Masa, ki se je premikala, je imela prostornino več kot 2 milijona kubičnih metrov.

Macesnikov plaz je spreminjal podobo zemeljskega površja in ogrožal domačije ob potoku Jurčefu na poti v Solčavo, kjer bi lahko tudi zajezil reko Savinjo. Na srečo je bil plaz prej uspešno saniran.

Cerkev Marije Snežne

Na hribčku nad vasjo bdi sloka gotska cerkev Marije Snežne. Največja posebnost v cerkvi je kip Solčavske Marije z otrokom iz 13. stoletja.

Na god Marije Snežne, 5. avgusta, je sedaj poleg farnega tudi občinski praznik občine Solčava. Starejši domačini še pomnijo, kako so nekdanj ta praznik pastirji po planinah praznovali tako, da so streljali z možnarji, kar se je slišalo daleč naokoli.

Med sprehodom okrog lepo obnovljene cerkve se je vredno ustaviti pod veliko fresko svetega Krištofa, zavetnika popotnikov, furmanov in splavarjev, ki je vedno obrnjen proti cesti, da lahko blagoslavlja mimoidoče in mimovozeče. Najzanimivejši del freske je pri Krištofovih nogah. Poleg ribe in žabe sta tam še mitološka Faronika, pol ženska pol riba s krono na glavi in dvojnim repom ter zmaj - Llintver, ki je prekljuval steno jezera v Matkovem kotu, da je visoka voda segala vse do cerkvenega praga. Na znananjih freskah lahko najdemo še več predkrščanskih simbolov.

Savinja, zavarovana naravna vrednota

Reka Savinja, v svojem zgornjem toku še čista in poskočna, je med Logarsko dolino in Ljubnim razglašena kot naravna vrednota državnega pomena. Ko se v **slapu Rinka** spusti v Logarsko dolino, teče še nekaj časa po površju, nakar ponikne in pride na plano spet v spodnjem delu v **izviru Črne**. Od sotočja s potokom

Jezera iz Matkovega kota teče naprej kot **Savinja**. Prebije se skozi ozko sotesko, v Solčavi naredi okljuk in dolvodno sprejme nekaj pritokov. Med njimi tudi **potok Bela**, ki priteče iz Robanovega kota. Ob koncu ledenih dob je ledenik iz Robanovega kota svojo čelno moreno pritisnil v sosednji breg, Savinja pa si je skoznjo izborila svojo pot. Malo nižje si je tisočletja dolbla strugo skozi apnenčaste skale med Raduho in Dleskovško planoto in si utrla pot skozi današnjo **sotesko pri Igli**.

V Lučah se med apnenčasto podlago začnejo pojavljati bolj trdni deli andenzitnih tufov. Tak je ozek skalnat greben Breznice ob **sotočju Savinje in Lučnice**, kjer se Savinja obrne za 180°. Približno 2 km nižje Luč se reka prebija skozi balvane ledeniške morene, ki jo je tu pustil ledenik z Raduhe, zato je tu njen tok najbolj divji.

Savinja v zgornjem toku še nudi razgiban življenjski prostor za potočno postrv, čeprav v njeno domačo reko že vdirajo požrešne ameriške sorodnice in jo počasi izpodrivajo. Za naravno ravnovesje pa spet skrbi vidra, ki se je vrnila v Savinjo. To pomeni, da je Savinja dovolj čista in so ob vodi in v njej še ohranjeni naravni prostori, primerni za igriv vidrin zarod.

Izvir pri apnenci v Robanovem kotu

Petdeset metrov pred cestnim odcepom za Robanov kot je ob cesti v levem pobočju korito z lesenim žlebom. Malo višje na gozdnem pobočju Raduhe so zajeli manjši izvir.

Rezultati meritev fizikalno-kemijskih lastnosti vode so potrdili, da je voda, ki priteka izpod Raduhe **kvalitetna pitna voda**. Temperatura vode se rahlo spreminja z letnim časom (9,5 – 10,8 °C). Voda je bazična in ima nekoliko višjo trdoto.

Robanov kot

Privlačna podoba doline, ki je dobila ime po prakmetiji Roban, priča o stoletnem sobivanju ljudi in narave. Obiskovalci lahko marsikatero zanimivost odkrijemo že ob kratkem obisku, dolino in življenje v njej pa bolje spoznamo šele ob spoštljivem vračanju.

Dno ledeniško preoblikovane doline, med Ojstrico in **izlivom potoka Bela v Savinjo**, je zapolnjeno z grušči, gozdnata pobočja pa se v polkrogu strmo dvigajo do gorskih vrhov. Domačije so pred več kot 800 leti udomačile svoj prostor v dolini in na prisojnih pobočjih.

Dolina je zaprta za promet, vanjo se lahko odpravimo le peš do planšarije in naprej na gorske vrhove. Ob planinskih poteh pozorno oko zlahka opazi čudovito orhidejo - lepi čeveljc ali Zoisovo zvončnico, nad gozdno mejo pa poleg planinskega orla najdeta svoj mir tudi ruševca in belka.

Da bi ohranili tradicionalno sožitje človeka z naravo, pestrost rastlinstva in živalstva ter skladno krajinsko podobo Robanovega kota, je bila na pobudo domačinov dolina že leta 1950 zavarovana kot prirodna znamenitost, leta 1987 pa kot krajinski park. Velik del krajinskega parka je pomemben za ohranitev ogroženih živalskih in rastlinskih vrst ter njihovih življenjskih prostorov, zato je del evropskega omrežja Natura 2000.

Potok Bela v Robanovem kotu

Dolino Robanov kot, ki se zajeda v osrčje Kamniško-Savinjskih Alp, je poleg tektonskih prelomov v ledenih dobah oblikoval ledenik. Še vedno pa k podobi doline svoje dodajajo hudourniški potoki, ki nosijo v dolino velike količine grušča in napajajo potok Bela. Ta ob deževjih precej naraste, v obdobjih suše pa se skriva pod gruščo na dnu doline in le kratek čas teče po površju do izliva v reko Savinjo.

Bela je nekdanja gnala mline in žage, danes le slednje in male hidroelektrarne, ki pa zaradi nestalne vode delujejo le občasno. Ob izlivu Bele v Savinjo je na kmetiji Bevšek lepo obnovljen mlin in kovačnica, ki si ju je vredno ogledati.

Soteska pri Igli

Ozka soteska pri Igli je nekdanj ob visokih vodah oteževala prehod na Solčavsko, skozi šivankino uho je vodila le ozka pešpot. Šele ob koncu 19. stoletja so zgradili cesto in ta skriti kotic med gorami odprli svetu.

Igla, 40 m visok skalni steber, je že od leta 1948 zavarovan kot naravni spomenik.

Menda je v starih časih tod živel Velebaba, ki je bila tako velika, da je z eno nogo stala na Raduhi, z drugo na Veži, ko je v Savinji prala perilo. Ko je nekega dne šivala srajco iz kož svojemu možu, velikanu, se je z Raduhe prikotalila skala in jo pobila. Velikan je v žalosti in besu zalučal šivanko v dolino, kjer se je zapičila v breg in tam ostala do danes.

Skozi šivankino uho ob Igli vodi krožna pot, ki jo prehodimo prej kot v pol ure, in nas pripelje do Presihajočega studenca tik ob cesti.

Presihajoči studenec

Presihajoči studenec je zanimiv izvir, v katerem je nekdanj voda v enakomernih časovnih presledkih naraščala in upadala. Ta zaganjalka je poseben tip kraškega izvira, v katerem zaradi posebne sifonske povezave vodnih votlin pretok vode v krajšem ali daljšem presledku najprej narašča in nato upada.

Delovanje Presihajočega studenca pod Iglo je prvi podrobno opisal slovenski naravoslovec Ferdinand Seidl leta 1907 v knjigi Kamniške ali Savinjske Alpe.

Delovanje izvira je povezano s količino vode, zato v času nizkih voda in suše povsem presahne, ob močnem deževju pa lahko celo poplavi cesto. Njegovo periodično delovanje je danes le še redkokdaj vidno. Največkrat ga lahko opazujemo v jeseni ob močnem deževju ali zgodaj spomladi, ko se topi sneg.

Trbiška zijalka

Ob sprehajalni poti po desnem bregu Savinje, med Iglo in Lučami, kar naenkrat v gozdu zagledamo vhod v kraško jamo, ki ga zapirjo železne rešetke. Trbiška zijalka je 237 metrov dolga in 30 metrov globoka kraška jama. Ustvarile so jo podzemne vode, ki so pritekale z zakrasele Dleskovške planote. Pod zijalko so tik ob Savinji še tri manjše jame, kraški izviri, iz katerih ob močnem deževju bruha voda z Dleskovške planote.

V Trbiški zijalki, ki je zavarovana kot naravni spomenik, so našli kosti jamskega medveda, na ogled je v pokrajinskem muzeju v Celju. Jama pa je še vedno življenjski prostor zanimivi družini jamskih živalic. Med njimi je tudi redek izbirčni posebnež, ki lahko živi le tu, endemični hrošček *Orotrechus lucensis*. Zato je jama zaprta z mrežo. Ključ hranijo na bližnji kmetiji Pečovnik, ogled pa je možen le z jamarsko opremo.

Pečovski studenci

Ob desnem bregu Savinje si, pod Trbiško zijalko, tik ob reki sledi preko dvajset kraških izvirov, ki jih domačini imenujejo Pečovski studenci. Napajajo se iz podzemnega rezervoarja pod visokogorskim krasom

Dleskovške planote. Po deževju voda kar bruha iz mnogih, tudi običajno suhih izvirov. Nekateri med njimi pa imajo bogat stalen dotok vode.

Temperatura vode je bila v času meritev med 6,6 in 6,8 °C. Voda je rahlo bazična (pH 7,7 – 7,8). Analize so pokazale povečane vrednosti koliformnih bakterij, zato pitje vode ni priporočljivo.

Etno vasica – muzej starih obrti

V malih lesenih hiškah so predstavljene rokodelske obrti, ki so nekoč zagotavljale pomemben vir dohodka prebivalcem Luč in okolice.

Hišice velikosti 4 × 2 m so izdelane iz starega lesa in opremljene z rokodelskimi orodji ter staro opremo. Predstavljene so lesarska (tišlerska), čevljarska (šoštarska), krojaška (žnidarska) in kovaška delavnica, črna kuhinja, mlin in hiška s krušno pečjo ter stara lekarna, sredi med njimi pa se najvišje dviga lesena straha kapele.

V neposredni bližini etno hišk se nahajata tudi gozdarska koča in skorjevka, ki ponazarjata pomemben del gozdarske tradicije v Lučah.

Ogled je možen po predhodnem dogovoru.

Sotočje Lučnice in Savinje

Reka Savinja je svoj tok prilagodila trdemu grebenu Breznice, ki jo sestavlja zelena kamnina andezitni tuf. Ob sotočju z Lučnico obrne svoj tok okrog tega andezitnega hrbta za 180° in teče naprej proti Ljubnemu. Lučnica, desni pritok Savinje, priteče iz doline Podvolovljek. Glavni izvir se nahaja v zgornjem delu doline in se napaja iz velikega podzemnega zbiralnika vode pod Veliko planino. V izviru se v poletni sezoni kažejo težave zaradi povečanega turističnega obiska Velike planine in uhajanja fekalnih vod v podtalnico. Lučnico bogatijo številni pritoki izpod Dleskovške planote in s pobočij Rogatca in Lepenatke. Zaradi kmetijske dejavnosti je tudi nekaj teh pritokov občasno onesnaženih. To je pokazatelj, da moramo kot skupnost dati več poudarka na varovanje voda predvsem v povirnem območju. Pri varovanju naših vod lahko prispeva prav vsak domačin in obiskovalec.

Več informacij o kvaliteti vodnih virov v Kamniško-Savinjskih Alpah najdete na spletni strani Jamarskega kluba Kamnik: <https://jamarji-jkkamnik.si/mreza-vodnih-poti-v-kamnisko-savinjskih-alpah/>

Savinja se pretaka v večnem krogu voda - med igrivimi doživetji in trpkimi spomini

Temno a zanimivo je v srcu kamnitih apnenčastih skladov. Ko pritečem na plano pa me čaka igrivo skakljanje po ozki strugi, ki vodi izpod mogočnih vršacev!

Pod izvirom domačini mojim vodam pravijo Kotovec, marsikdo pa mi že tu nad slapom reče Savinja. Poženem se v dolino. Sto metrska prepadna stena in pod njo tolmun! Kakšen skok! Še enkrat se ozrem nazaj proti prepadni rdečkasti steni in že me v svoje globine sprejme kamniti grušč. Tu in tam se mi na poti pod površjem pridruži majhen potoček, ki žuboreče hiti z opisovanjem svoje poti s strmih pobočij planin.

Ko se med grušč pomeša jezerska glina – ostanek nekdanjega jezera – moj tok spet usmeri na površje. Mmm, kako prija umirjeno teči med skalami in koreninami, ob zeleni preprogi trat in mahov, po temnih jezerskih glinah. Zaradi njih mi tu domačini rečejo Črna. V dolino prinašam svežino gora in na prostrani ravnici umirjam sebe in svet. Ljudje se med sprehodom ustavljajo, gledajo vame in se umirijo.

Vodne poti Kamniško-Savinjskih Alp

~~~~~

Potok, ki igrivo priteče iz sosednje doline vedno znova pripoveduje zgodbo o nekdanjem jezeru in zmaju. Ko se zlijeva skupaj, tečeva v svet kot Savinja. Vedno več vodnih prijateljev se steka v moj tok, domala po eden na vsakem kilometru. Koliko mlinov in žag je nekdanj stalo ob vodnih poteh, koliko jezov je umirjalo našo moč. Včasih sem na valovih nosila nešteto smrekovih debel, ki so jih ljudje potegnili k žagam in iz njih rezali deske, tramove...

Novi, kot solza čisti pritoki izvirajo tik ob moji strugi, za njimi je dolga podzemna pot z visoke planote. Zadovoljno sprejemem v svoj tok bistro vodo z gora. Ob sotočju mi vodna družica pove, da še ima v svojem porečju pravo potočno postrv, tako z rdečimi pikami, ki jo v mojih vodah že vrsto let izpodriva druga, tuja vrsta. Ah, ta človeška neumnost... Med njihove večje zablode spadajo tudi odpadne vode, ki jih spuščajo v mojo bistrost. Upam, da se kmalu spametujejo in spoznajo, da z vodo zastrupljajo tudi sebe. Ni dovolj, da so me pred leti zavarovali od izvira do Ljubnega, vode je treba varovati ves čas.

Še skok preko jezov, pa se moj tok umiri. Kje so danes velike žage, ki so nekdanj z vodno močjo rezale les. S splavi sem nosila deske in tramove do Save, ponesli sva jih naprej do Donave in skupaj vse do Črnega morja. Bilo je veselo in igrivo, a tudi trpki spomini se rišejo vmes. Spomini visokih voda, butanja valov ob divjanju v dolino. Hotela sem se razliti, umiriti, a sem ujeta v strugi morala oddrveti naprej. Slišala jok za seboj...

A danes se v toplem poletju po vodi in bregovih razlega veselje. Smeh, zabava in vriskanje ob prevrnjenem čolnu. Pa veselje in navdušeni pogledi ribičev, ko iz tolmuna potegnejo postrv. Ogledajo si jo, poslikajo, in jo spoštljivo izpustijo nazaj v zavetje voda.

Na ravnini se moj tok umiri, moje vode izgubljajo bistrost in čistočo, a se z novimi pritoki ponosno vijem med bregovi. Kot najdaljša reka, ki teče le po slovenskem ozemlju, bom po 102 kilometra dolgi poti stekla v objem sestri Savi.

Preko neba se bom kmalu spet vrnila v čiste izvire Kamniško-Savinjskih Alp med igriva doživetja in spomine večnega kroga voda.

Sprehod v bogastvo voda Podvolovljeka

Izhodišče: Luče (46.356413, 14.743139)

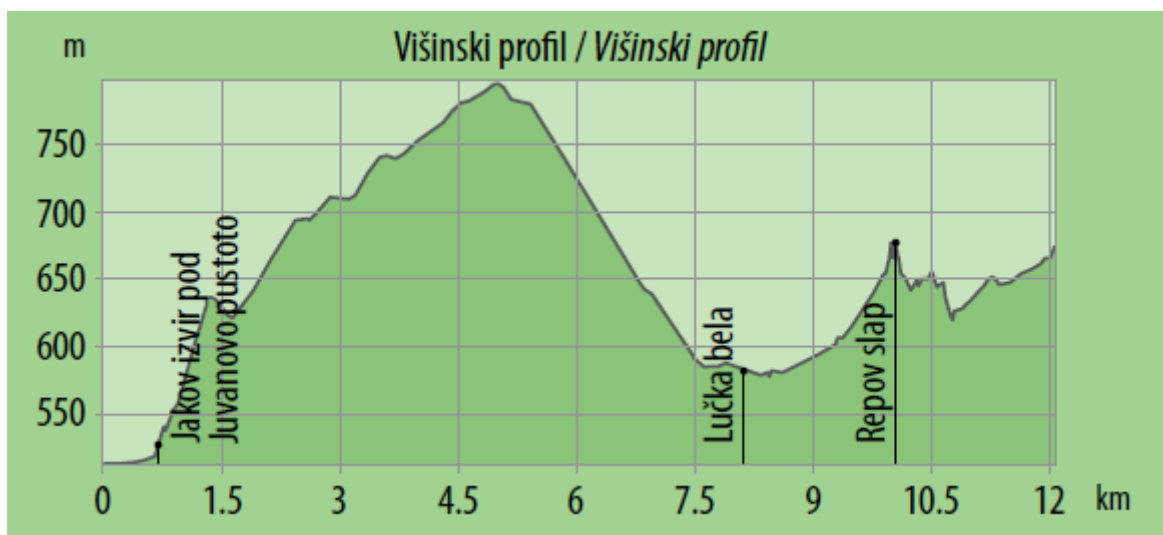
Cilj: Podvolovljek (Mlinar) (46.302045, 14.693477)

Razdalja: 11,1 km

Čas hoje: 4 h

Vzpon: 452 m

Spust: 315 m

Opis trase:

Na turistično informacijski točki v **Lučah** dobimo podrobne informacije o naši trasi, o zanimivostih v območju, o dogodkih in življenju v znani gorniški vasi.

Ob pitniku pred **TIC Luče** se oskrbimo z vodo za kasnejšo žejo, čeprav lahko že po nekaj minutah hoje okušamo vodo tudi iz **Jakovega izvira**. Do njega pridemo, če se sprehodimo po cesti proti Solčavi in po sto metrih zavijemo v hrib na gozdno pot. Že po nekaj minutah smo pri izviru. Od tu sledimo gozdni poti na **Juvanovo pustoto**, naprej pa cesti in kolesarski poti, ki je speljana med kmetijami v Podveži. Dvigne se na 800 metrov nadmorske višine in nato spusti v dolino **Podvolovljek**. Z njo prečkamo številne potoke ob katerih so nastale in se ohranile domačije, nato pa se spustimo do **rečice Lučnice**.

Če bi se na glavni dolinski cesti usmerili levo, po dolini navzdol, bi lahko po 900 metrih na mostičku preko Lučnice, pod kmetijo Riher, zrl v strugo Lučnice v upanju, da zagledamo žvepleni izvir. Če bi imeli dve uri časa in dovolj volje, bi nas raziskovalna žilica tu zapeljala na stranpot do slapov s skupnim imenom Cuc. Za planinsko turo na Rogatec pa bi potrebovali ves dan.

Ker potrebujemo do konca devete etape Vodne poti okrog Kamniško-Savinjskih Alp še kakšno uro hoje, se usmerimo v zgornji del doline. Cesta nas vodi ob strugi Lučnice navzgor, do sotočja z Lučko belo.

*Čeprav nas mika sprehod po **dolini Lučke bele**, vsaj do **Sedmih studencev** ali do **Žegnanega studenca**, bo ta pot morala počakati. Prihranimo jo za kakšen drug poseben dan. Morda si zastavimo kar celodnevno turo po dolini Lučke bele, na Dleskovško planoto, do Starih štal in Vodotočnika ter naprej do Korošice.*

Danes si lahko privoščimo krajšo stranpot. Zavijemo k **Repovemu slapu** in od njega po tematski poti navzdol do **Žagerskega mlina**. Od tam naprej spet stopamo po dolinski cesti mimo cerkve sv. Antona Puščavnika, do domačije Mlinar, tu bomo jutri nadaljevali. Danes le še poiščemo nastanitev, ki smo jo predhodno rezervirali, si privoščimo narezek zgornjesavinjskega želodca ali kakšno drugo specialiteto in dnevni plan je izpolnjen.

Fotografije s poti:

Juvanova pustota, v ozadju Raduha, desno reka Savinja (Foto: Tomo Jeseničnik, arhiv Hiša Sonca, Luče)

Vodne poti Kamniško-Savinjskih Alp

Nad dolino Podvolovljek (Foto: Marko Petek)

Repov slap (Foto: Marko Slapnik)

Žagerski mlin (Foto: Marko Slapnik)

Kje jesti?

Hrano lahko naročimo na začetku etape v Lučah <https://visitluce.si/kulinarika/>, ob koncu etape pa v Podvolovljeku (Bar Liza, kmetija Selišnik...) v kombinaciji s prevozom pa tudi na širšem območju

Kje spati?

Za prenočevanje priporočamo predhodno rezervacijo na turističnih kmetijah, v apartmajih, zasebnih sobah ali penzionih. Na začetku te etape je najbolj prikladna prenočitev v apartmajih ali sobah v Lučah <https://visitluce.si/nastanitve/>, na koncu etape pa lahko najdete nastanitev v Podvolovljeku (studio Alpika, počitniška hiška Brložnica, počitniška hiška Kašta...). V kombinaciji s prevozom tudi na turističnih kmetijah in v drugih turističnih nastanitvenih objektih v širšem območju (<https://visitsavinjska.com/>).

Točke ob poti:

Jakov izvir pod Juvanovo pustoto

Nad vasjo Luče, ob vznožju pobočja pod Juvanovo pustoto naletimo na stalen izvir z minimalnim pretokom (0,05 l/s). Voda je rahlo bazična, temperatura vode pa med 10,8 in 13 stopinjami Celzija. Kemijske meritve uvrščajo vodo v kvalitetno pitno vodo, mikrobiološke analize pa so pokazale, da je v poletnih mesecih za pitje manj primerna, predvsem za ljudi s povečano občutljivostjo.

Žvepleni izvir

O Žveplenem (Riharjevem) izviru v Podvolovljeku je pisal že Matjaž Puc, ki ga je štel za veliko znamenitost. Žal ga je leta 1990 visoka voda zasula ali premaknila, potem pa so tam na novo postavili še most. Nekaj vode se še cedi iz zemlje v strugi površinske reke.

Analiza vode iz žveplena izvira pokazali, da je temperatura vode precej konstantna (10 – 11 °C). Število raztopljenih delcev v milijonu delov vode je dokaj visoko (133,7; 238 ppm), količina kisika v vodi pa zelo nizka (15,4 %). Voda ima rahlo bazičen značaj (pH7,52; 7,58).

Vsebnosti nitratov in fosfatov so nizke, vrednosti amonija so občasno nad spodnjim merilnim območjem (0,051 mg/l).

Tabele z izmerjenimi fizikalno-kemijskimi in mikrobiološkimi parametri so na spletni strani JK Kamnik.

Slap Cuc

Cuc je skupno ime za več zaporednih slapov v Riharski grapi na pritoku Lučnice ob vznožju Malega Rogatca.

Celotno slapišče je visoko 60 metrov in je nastalo v zgornje triasnih dolomitih. Prvi slap meri okrog 9 metrov in se za kratkim tolmunom prevesi v največjo stopnjo, ki je visoka 23 m. Sledita še dve krajši stopnji (6 in 5 m) ter široko, 22 metrov dolgo slapišče. Do slapov pelje označena pot, ki vodi od kmetije Riher v smeri Riherske jelke in Velikega Rogatca.

Dolina Lučke Bele

Samotno, ledeniško preoblikovano dolino, ki se zajeda globoko v osrčje Kamniško-Savinjskih Alp, že tisočletja oblikuje in pogloblja **potok Lučka Bela**. Izviri potokov iz grap pod Dleskovško planoto napajajo potok, ki je med zgornjim in spodnjim nivojem doline izdolbel izjemne **kamnite posode »Lonce«**. Pod njimi je **izvir Žegnanega studenca**, malo nižje izvira **Sedem studencev** in še nekoliko nižje pride na plano voda, ki teče ves čas po površju kot Lučka Bela.

Po deževju in ob taljenju snega se v mogočnem vodnem bogastvu pokažejo **Dovnikovi studenci**, ki so kot ventil za vode z Dleskovške planote na njeni južni strani. Dovnikovi studenci so dokaj stalni vendar s spreminjajočim se režimom.

V gladkih stenah nad dolino gnezdi **sokol selec**, v preostalih **ohranjenih bukovih gozdovih** so našle svoj prostor različne sove in detli ter druge ptice, zato je dolina Lučke Bele zavarovana kot **ornitološki rezervat**.

Proti koncu zgornjega nivoja postaja dolina vse ožja. Pot nas vodi skozi zadnji še ohranjeni del prvobitnega gozda. V Šibju se planinska steza začne vzpenjati **proti Vodotočnemu jezeru** in vodi mimo **izvira v Starih štalah do izvira na Korošici**. Če se s Korošice namenimo na planino Podvežak, nas markirana planinska pot pripelje mimo **Inkretovega studenca**.

Soteska potoka Brložnica v Podvolovljeku

Manjši potoki in vodnati jarki, ki pritečejo z območja Kašnega vrha, Volovljeka in deloma Velike planine se v Podvolovljeku združijo. Tu pa si niso utrli struge v mehki podlagi lapornatih skladov, temveč so **izdolbli pravi kanjon** v tršem apnencu.

Zelo slikovita približno kilometer dolga soteska je ponekod **široka le 1-2 metra ter visoka preko 30 metrov**. V spodnjem delu se soteska razširi. Tu je na desnem bregu **vhod v Tomaževčevo zijalko**, pobočje pa je poraščeno z tiso. Na koncu soteske je potok pregrajen z jezom za malo hidroelektrarno, pod njim pa so **izviri Lučnice**, kjer po podzemnem toku izvira večina **vode z Velike planine**.

Repov slap – Petkova mlaka – Žagerski mlin

Repov graben, ki se napaja na strmem pobočju med Kašno planino in Lepenetko, je ustvaril 25 metrov visok tristopenjski skalni skok, preko katerega pada slap. Slapišče je vredno ogleda v vsakem letnem času.

V toplem delu leta pa je prava poslastica za »naravoljubce« tudi sprehod po tematski poti med Repovim slapom in Žagerskim mlinom. Petkova mlaka je spomladi prostor živahnega svatovanja za žabe, pupke, druge dvoživke in virtuoze v letenju, kačje pastirje. Izjemno debela drevesa pod njo izžarevajo mir stoletnih gozdov in postavijo časovne dimenzije človeka v drugačen okvir.

250 letni Žagerski mlin, edini še delujoči mlin na vodni pogon v zgornjem delu Zgornje Savinjske doline, še pomni zgodbe o žitu in mletju, o velikem podzemnem jezeru, o ribi velikanki, ki se je zagozdila v mlinskih rakah, in o nosačkah, ki so v postnem času nosile žive ribe iz Luč na ljubljansko škofijo.

Cerkev sv. Antona Puščavnika

Podružna cerkev sv. Antona Puščavnika v zgornjem delu doline Podvolovljek je bila v pisnih virih prvič omenjena leta 1631. Cerkev je v jedru še srednjeveška, ladja pa je bila prezidana 1662. Notranjščina, ki je bila prenovljena v začetku, je bila obnove deležna tudi ob koncu 20. stoletja. Enako tudi zunanost in kritina iz macesnovih skodel.

Več informacij o kvaliteti vodnih virov v Kamniško-Savinjskih Alpah najdete na spletni strani Jamarskega kluba Kamnik: <https://jamarji-jkkamnik.si/mreza-vodnih-poti-v-kamnisko-savinjskih-alpah/>

Po »šunc« vode izpod Velike planine

Izhodišče: Podvolovljek (Mlinar) (46.302045, 14.693477)

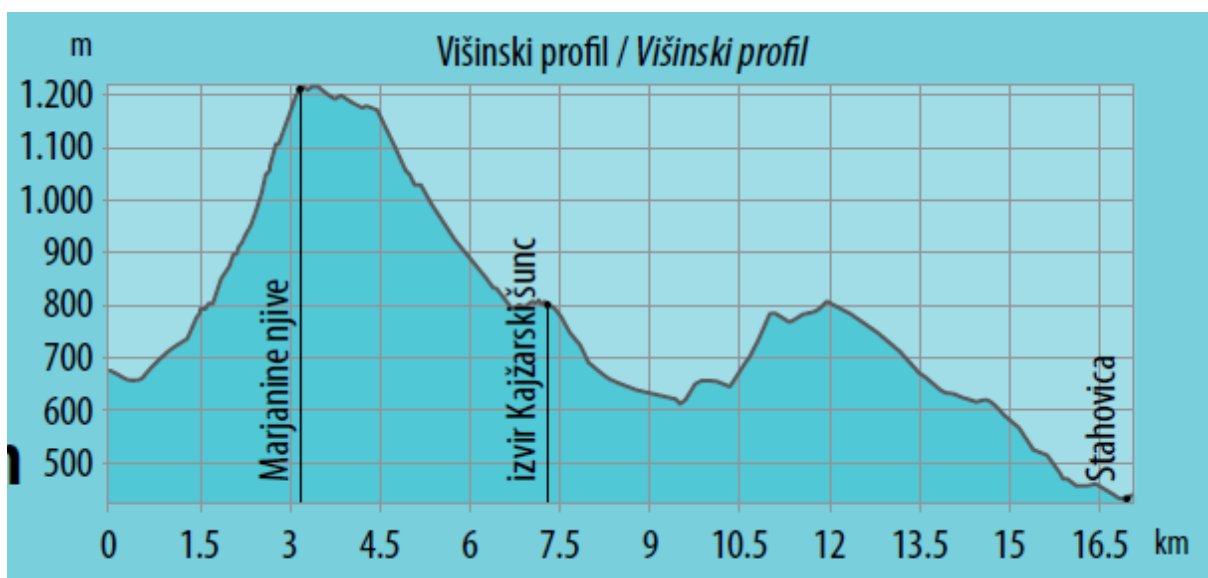
Cilj: Stahovica (46.265541, 14.603308)

Razdalja: 16,8 km

Čas hoje: 5,5 h

Vzpon: 817 m

Spust: 1039 m

Opis trase:

V se na domačiji Mlinar (400 metrov od cerkve Svetega Antona Puščavnika) usmerimo po cesti proti kmetiji Selišnik. Tam si lahko po predhodnem naročilu ogledamo kmetijo in postopek izdelave, zorenja in sušenja suhih mesnin ali poskusimo njihovo geografsko zaščiteno kulinarično specialiteto zgornjesavinjski želodec.

Po markirani planinski poti se vzpnemo čez Seliški rob do idilične pašne planine **Marjanine njive**. Od tam se lahko odpravimo še višje, na **Veliko planino**, a si je zanjo vredno vzeti več časa, zato pride na vrsto naslednjič. Zložna pot nas pospremi do ceste, po kateri se spustimo na **prelaz Kranjski rak**, še vedno je v rabi tudi nekdanje ime Volovljek ali Volovjek. Sicer pa poteka tu meja med Gorenjsko in Štajersko ter razvodnica med vodami Kamniške Bistrice in Savinje.

Čezenj je že pred stoletji vodila pot, po kateri so nosačke ob velikem tednu nosile žive ribe iz Luč v Ljubljansko škofijo. Tudi danes jo mahujemo po strmi cesti navzdol, toda skomine po izvirski vodi nas zgrabijo desno mimo domačije Šušnik do **izvira v Kajžarskem Šuncu**. Tu okrog je več izvirov, ki jih domačini imenujejo šunc.

Naprej sledimo poti in nato cesti ob potoku Volovljeku navzdol v Krivčevo. Po asfaltni cesti hodimo desno približno 400 metrov, nakar v zaselku Žaga zavijemo levo na cesto proti Podstešniku. Od tam se po gozdni poti vzpnemo do zaselka Gozd s cerkvico Svete Ane.

Sprehodimo se še po cesti skozi Brezje do **Stahovice** in s tem zaključimo deseto etapo Vodne poti Kamniško-Savinjskih Alp.

Poleg številnih manjših pritokov se v Stahovici **Kamniški Bistrici** pridruži **potok Črna** izpod Črnivca. V Kamniku se v Bistrico steka **Nevljica** iz Tuhinjske doline, v Domžalah **vode s porečja Radomlje in Rače**, tik **pred izlivom v Savo pa se pridruži še Pšata**. Površina celotnega porečja Kamniške Bistrice obsega dobrih 500 kvadratnih kilometrov. Ogromen bazen, ni kaj. Da bi v njem le uspeli ohraniti čisto vodo, s katero se bodo lahko ponašali tudi prihodnji rodovi.

V preteklosti so bili ljudje tu upravičeno ponosni na »**kot solza čisto vodo izpod Kamniških planin**«. Tudi danes se lahko veselimo »**Žive vode**« iz **Tunjic**, termalne zdravilne **vode v termah Snovik** in tisočerih vodnih kapljic ob slapovih in potokih izpod čudovitih Kamniško-Savinjskih Alp.

Fotografije s poti:

Pašna planina Marjanine njive (Foto: I. Zemljak)

Povirno območje (Foto: Marko Slapnik)

Povirno območje (Foto: Marko Petek)

Kje jesti?

Hrano lahko po predhodnem naročilu dobimo na začetku etape v Podvolovljeku (Bar Liza, kmetija Selišnik... <https://visitluce.si/kulinarika/>), ob koncu etape pa v Stahovici ali v bližini <https://www.visitkamnik.com/sl/kulinarika>

Kje spati?

Za prenočevanje priporočamo predhodno rezervacijo na turističnih kmetijah, v apartmajih, zasebnih sobah ali penzionih. Na začetku te etape je najbolj prikladna prenočitev v apartmajih ali počitniških hišah v Podvolovljeku <https://visitluce.si/nastanitve/> (studio Alpika, počitniška hiška Brložnica, počitniška hiška Kašta...). V kombinaciji s prevozom tudi na turističnih kmetijah in v drugih turističnih nastanitvenih objektih v širšem območju (<https://visitsavinjska.com/>).

Na koncu etape pa lahko prenočimo v Stahovici, Kamniku ali širši okolici <https://www.visitkamnik.com/sl/namestitve>

Točke ob poti:

Marjanine njive in Velika Planina

Marjanine njive so planina, ki se nahaja na vzhodnih pobočjih Velike planine. Na planini stoji nekaj stanov, dve znamenji, preko zgornjega dela planine pa vodi cesta od Kranjskega Raka proti Veliki planini.

Izvir v Kajžarskem Šuncu

Na izviru Kajžarski šunc je že dolgo stala kajža, ki je izviru dala ime. Sicer se pa delu te doline reče v Šuncah, ker je tu dosti izvirov, ki jih domačini imenujejo šunc. Te izvire napajajo vode izpod Velike planine. Izvir Kajžarski šunc se nahaja v grapi, 810 m nad morjem. Na izviru je lastnik prenovljene kajže naredil vrsto okrasnih bazenov skozi katere se pretaka voda.

Izvir je precej vodnat (okrog 10 l/s), temperatura le minimalno varira (7 – 7,7 °C).

Voda je kvalitetna, z minimalnim vplivom človeških dejavnosti na planoti Velike planine.

Vseeno pa je v poletnih mesecih (julij, avgust) zaradi povečane dejavnosti na Mali planini in Kisovcu, ob morebitnem večjem deževju, lahko mikrobiološko manj primerna za pitje za ljudi s povečano občutljivostjo.

Več informacij o kvaliteti vodnih virov v Kamniško-Savinjskih Alpah najdete na spletni strani Jamarskega kluba Kamnik: <https://jamarji-jkkamnik.si/mreza-vodnih-poti-v-kamnisko-savinjskih-alpah/>

Etapa 11 Ljubno (Vrbje)– Savina–Krnica–Luče (dostopna trasa)

Od zibelke splavarstva do gorniške vasi

Izhodišče: Ljubno, izvir v Vrbju (46.343718, 14.831540)

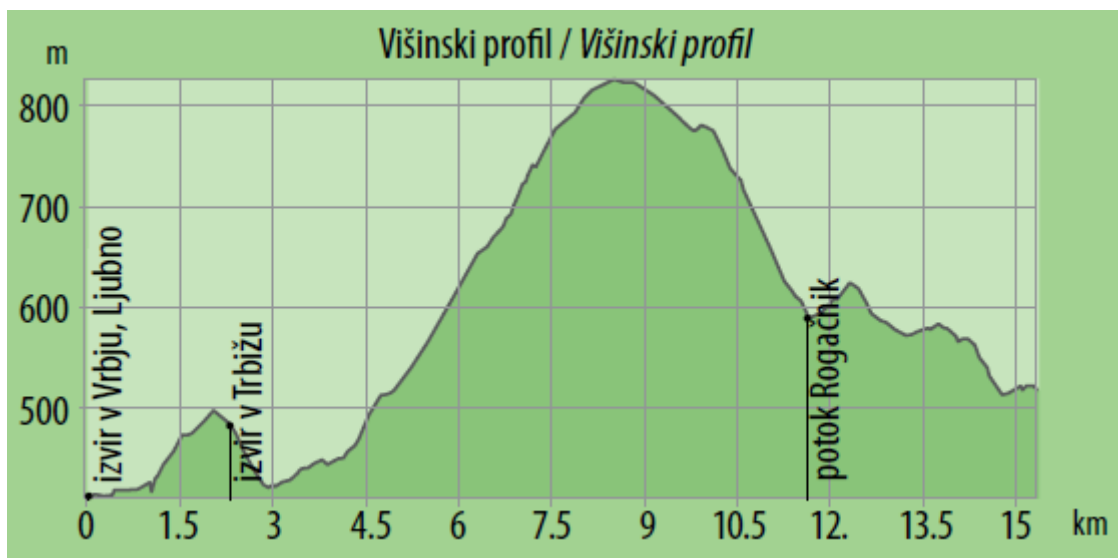
Cilj: Luče (46.356413, 14.743139)

Razdalja: 15,4 km

Čas hoje: 5 h

Vzpon: 562 m

Spust: 456 m

Opis:

Ljubno ob Savinji je poznano po tradicionalnem Flosarskem balu, ki ga vsako leto avgusta pripravijo na prireditvenem prostoru ob **Savinji**. Tam, v **Vrbju**, se, pred pohodom po dostopnem kraku vodne poti Kamniško–Savinjskih Alp, osvežimo z **izvirsko vodo**, ki se k Savinji pod površjem steka s pobočja Primoža.

Po viseči brvi prečkamo **reko Savinjo** in se sprehodimo po ozki potki čez travnik do ceste. Pod smučarskimi skakalnicami, ponosom ljubenskega športa, nas cesta povabi desno skozi Savino, proti **Trbiškemu grabnu**, do **korita s kakovostno pitno vodo**.

Ob potoku se spustimo k **Savinji** in sledimo cesti, ki se vije levo. Prečkamo Rjavčev graben in se po cesti vzpenjamo v hrib mimo kmetij Ročnik, Žmavc in Voler, od koder se oziramo nazaj v dolino ter po obronkih Komna in Tirskih peči. Presenečajo nas čudoviti razgledi z višine na razgiban svet gričev in grap ter samotnih gorskih kmetij – celkov na levem bregu reke Savinje.

Po cesti se na najvišji legi te etape sprehodimo okrog Jezerskega vrha, zatem pa se mimo kmetij Matevževc in Moličnik spustimo v Rogački graben. Pogled se z zaobljenih pašnikov s tropi ovac vedno pogosteje usmerja do alpskih vrhov, kjer kdaj še v zgodnjem poletju uzre bele zaplate snega.

Ob Rogačkem grabnu se lahko sprehodimo navzgor do zaselka v Krničkem logu in naprej po cesti ob potoku Rogačniku do kmetije Zgornji Špeh, nato pa po planinski poti na vrh Velikega Rogatca. Za ta podvig si moramo vzeti več časa. Danes se le spustimo ob potoku Rogačniku do levega odcepa, nato pa sledimo cesti mimo kmetij v Krnici do rečice **Lučnice** in znane **gorniške vasi Luče**.

Fotografije s poti:

Ljubno – zibelka splavarstva (Foto: Franjo Atelšek, arhiv TIC Ljubno)

Razgledi na kmetije in alpske vrhove (Foto: Marko Slapnik)

Ovce na kopastih pašnikih nad Savinjo (Foto: Marko Slapnik)

Kje jesti?

Hrano lahko naročimo na začetku etape na Ljubnem <https://www.ljubno.si/objave/112> ob koncu etape pa v Lučah <https://visitluce.si/kulinarika/>,

Kje spati?

Za prenočevanje priporočamo predhodno rezervacijo na turističnih kmetijah, v hotelu, apartmajih, zasebnih sobah ali penzionih. Na začetku te etape je najbolj prikladen prenočitev na Ljubnem <https://www.ljubno.si/objave/95> na koncu etape pa lahko najdete nastanitev v Lučah <https://visitluce.si/nastanitve/>. V kombinaciji s prevozom tudi v turističnih nastanitvenih objektih v širšem območju (<https://visitsavinjska.com/>).

Točke ob poti:

Krnica se imenuje s samotnimi kmetijami poseljeno pobočje, na desnem bregu Lučnice in Savinje, jugovzhodno od vasi Luče, med reko Savinjo na severu in Velikim Rogatcem (1557 m) na jugu. Na zahodu se dviga nad potokom Lučnica, na vzhodu pa po zahodnih in severnih pobočjih Arničevega (1108 m) in Mlačnikovega vrha (1119 m).

Potok Rogačnik seka Krnico na dva dela. Ob tem potoku je speljana asfaltna cesta do **zaselka Krnički Log**. Cesta pa nas zapelje še naprej vse do kmetije Zgornji Špeh na grebenu, od koder vodi planinska pot na Rogatec. **Potok Rogačnik** izvira visoko v grapah pod Velikim Rogatcem.

Veliki Rogatec, 1557 metrov visok predalpski vrh je znan po **edinstveni in bogati geološki sestavi**. Zaradi samotne lege ima **izjemen razgled** na Kamniško-Savinjske Alpe, Ljubljansko kotlino, Zasavsko hribovje, Golte in Smrekovsko pogorje. Na vrh Velikega Rogatca vodi zelo zahtevna pot iz Kala, sedla med Lepenatko in Rogatcem. Lažja pot nas pripelje na vrh od Zgornjega Špeha po strmem vzhodnem pobočju.

Če pri potoku Rogačniku zavijemo z naše poti desno po makadamski cesti proti kmetiji Špeh – Zgornji Jezernik najdemo na posestvu kmetije Jezernik, **manjše Jezernikovo jezero**, ki je domnevno ledeniškega nastanka. Nastalo je tako, da je **ledenik z Raduhe**, ki je polzel po Slapnikovem jarku, pregradil dolino Savinje in na nasprotnem bregu odložil **ledeniško moreno in v kotanji je ostalo jezero**. Jezero je dolgo 60 m, široko 30 m, globoko pa 3 m. Ob večjih sušah skoraj popolnoma presahne.

Izvir v Vrbju, na Ljubnem ob Savinji, se napaja z vodami, ki se k Savinji stekajo s pobočja Primoža nad Ljubnim. Največ vode v **Savinjo** priteka s **potokom Ljubnica**, ki je (z 42 km² velikim povodjem) eden njenih večjih pritokov. Razvejana mreža **potokov Krumpah** in **Žep** odvaja vode z grebena Smrekovec-Komen-Travnik, kjer prevladujejo, za vodo neprepustne, vulkanske kamnine. **Potok Sopot** pa v Ljubnico pripelje vode s pobočja Tera, izpod apnenčaste planote Golte. Bogastvo vodnih virov vre na dan tudi v dolini potoka Ljubnica in širšega povirnega območja med Travnikom in kraško planoto Golte.

Stari ljudje so na Ljubnem pripovedovali o mnogih studencih z okoliških hribov: o Žveplenem studencu, Rženem in Apnenem, o Mrzlaku iz katerega si moral piti previdno, saj je bila voda vedno ledeno mrzla. Polžev in Rakov studenec sta dobila imeni po vodnih prebivalcih. Pripovedoval je o Pasjem studencu, ki je običajno tekkel kot majhen potoček, ob močnejšem deževju pa je odnesel vse pred seboj. Čudežni graben pa je bil znan po tem, da je voda po njem pritekla šele dva dni po močnem deževju. Zaradi visokih hudourniških vod je bil most na Ljubnici pri Batlnu nekoč na vodilih, da ga je narasla voda ob poplavih lahko dvignila, zatem pa se je spet postavil nazaj na svoje mesto.

Izvir v Trbižu, na Ljubnem, leži na travniku nizko v dolini Trbiškega grabna, ki priteka izpod Arničevega vrha. Zajet je za potrebe vodooskrbe, vendar je zraven postavljeno korito, tako da je poskrbljeno tudi za žejne mimoidoče.

Rezultati štirikratnih meritev fizikalno-kemijskih lastnosti vode so pokazali, da je voda zelo kvalitetna. Temperatura le minimalno varira (9,2 – 9,9 °C). Voda je bazična (pH 7,32– 8,11) in ima višjo trdoto.

Mikrobiološke analize so le v enem od štirih merjenj, v izredno suhem poletju, pokazale v vodi prisotnost bakterij *Escherichia coli*. Zato je potrebna pozornost; kadar do zajezitve ni dovolj pritoka, voda ni primerna za pitje.

Več informacij o kvaliteti vodnih virov v Kamniško-Savinjskih Alpah najdete na spletni strani Jamarskega kluba Kamnik: <https://jamarji-jkkamnik.si/mreza-vodnih-poti-v-kamnisko-savinjskih-alpah/>